

פרשת ויצא

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה - יעקב יוצא מבאר שבע לכיוון חרן, חרנה - לחרן, אתם יודעים ילדים שבאותו יום שיעקב יצא מבאר שבע יצאו עוד הרבה שיירות ואנשים מבאר שבע אבל התורה מזכירה רק את זה שיעקב יצא, למה? כי סתם אדם שיוצא מהעיר אף אחד לא שם לב, אחד נכנס אחד יוצא, אבל כשאישה כזה צדיק יוצא מהעיר זה מאוד מורגש - העיר פחות קדושה, יש פחות ברכה בעיר, הכל משתנה.¹

יעקב יוצא לכיוון חרן ובדרך הוא נעצר לישון בהר שהגיע אליו בדיוק כשהשמש שקעה, ולכן לא המשיך² והוא החליט לישון שם בלילה. אתם יודעים ילדים שזה לא סתם שהשמש שקעה בדיוק כשהגיע לאותו הר, ה' עשה בכוונה כך כדי שיעצור בהר המיוחד הזה לא היה סתם הר זה היה הר המוריה, המקום שבו יקום בית המקדש. יעקב לא ידע את זה והוא סתם נשכב על הרצפה וכדי שיהיה לו קצת יותר נעים לקח מאבני המקום ושם אותם ליד ראשו - אבן אחת בתור כרית מתחת לראש ועד אבנים בחצי עיגול מסביב לראש להגן עליו מפני חיות שעוברות ומסתובבות שם.³

אתם יודעים ילדים שחז"ל⁴ לומדים מהפסוק שלנו שיעקב לפני שהלך לישון התפלל תפילת ערבית. עד יעקב אבינו לא התפללו בלילה. אברהם אבינו התקין את התפילה בבוקר - תפילת שחרית, יצחק הוסיף את תפילת מנחה לפני שהשמש שוקעת ויעקב עכשיו מתקן את תפילת ערבית. ומאז עם ישראל למד מהאבות הקדושים וכל אחד מתפלל שלש תפילות בבוקר צהריים וערב.

יצחק נשכב ונרדם במקום ההוא בלילה. ופתאום הוא חולם חלום, חלום מיוחד מאוד חלום קדוש של נביאים, לא סתם חלום שחולמים כל מיני דברים בלילה אלא חלום מיוחד שה' מראה בו דברים לנביא. ויעקב רואה בחלום כמו סולם גבוה שהרגליים של הסולם מתחילות על הרצפה מהארץ, והראש של הסולם גבוה בשמיים ועל הסולם הוא רואה מלאכים - מלאכי אלוקים שעולים ויורדים בסולם, והוא שומע שה' מדבר עמו ואומר לו שהוא ה' האלוקים של אברהם ויצחק והוא מבטיח לו שהארץ שיעקב שוכב עליה - ארץ ישראל תנתן לו ולזרעו. ויהי ליעקב מלא ילדים כמו העפר שבארץ, והוא וזרעו יתפשטו בארץ לכל הכיוונים ימה - מערב וקדמה - מזרח, צפונה ונגבה - דרום. וכל העמים יתברכו בזכותו של יעקב וזרעו. וה' מבטיח לו שהוא ישמור עליו בכל הדרך שהוא ילך ואפילו עכשיו שהוא יוצא לחוץ לארץ ה' ישמור עליו ואף ה' ידאג שהוא יחזור בסוף לארץ הקדושה. אמרנו שיעקב ראה בחלום כמו מלאכים שעולים ויורדים בסולם, והמלאכים האלו זה סימן שתמיד ה' מלווה את יעקב וגם כשהוא יוצא לחוץ לארץ גם שם ה' שומר עליו.

יעקב אבינו מתעורר. מיד מהשינה⁵ והוא הבין ע"פ החלום שהוא נמצא במקום קדוש מאוד והוא אמר לעצמו "אכן היא השכינה שרויה במקום הזה ולא הייתי יודע"⁶ "שאלו ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה"^{7,8} הרי במקום קדוש צריך להתנהג בצורה מכובדת וקדושה. כמו למשל שנמצאים בבית הכנסת צריך לשבת בצורה מכובדת ושקטה בלי להפריע ובלי לדבר בקול, ובטח במקום של בית המקדש. ולכן יעקב הצטער ופחד על זה שהוא לא ידע שזה מקום קדוש ולכן נשכב שם סתם כאילו זה מקום רגיל⁹ ויעקב המשיך ואמר שהוא מרגיש שהמקום המיוחד הזה שישן בו הוא המקום המתאים שבו כנראה יבנה בית המקדש ובמקום הזה מתקבלות "התפילות והקרבנות לשמיים"¹⁰. ומיד כשמאיר הבוקר והשמש זורחת ואפשר להתחיל ולהתפלל שחרית, יעקב אבינו הצדיק קם ומתפלל הכי מוקדם שאפשר וכמו שלמד מסבא שלו אברהם אבינו, כך גם יעקב "וישכם יעקב בבוקר"¹¹. יעקב לקח את האבן ששם תחתיו ככרית בזמן השנה והוא שם אותה בתור מצבה

¹ "וכי לא יצא משם אלא הוא והלא כמה חמרים וגמלים יצאו עמו - שהיר כמה שיירות יצאו משם באותו היום ואינו מזכירן? אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה, הוא זיוה, הוא הדרה יצא משם פנה הודה, פנה זיוה פנה הדרה" רש"י כה, ותו"ש כה, לד

² "קרה לו שהגיע אל מקום שלא כיון אליו" ספורנו כה, יא

³ ב"ר סה, יא ובפירוש עין יוסף

⁴ ירושלמי ברכות ד, א. תו"ש כה, מד

⁵ "שאחר שחלם תיכף ומיד הקיץ ולא ישן עוד" העמק דבר, כה, טז

⁶ ב"ר סט, תו"ש כה, קיט

⁷ רש"י כה, טז

⁸ "וטוב היה יותר להרבות באותה שעה שם בתפילה ובבקשה בהקיץ" העמ"ד כה, טז

⁹ "ירא בעצמו על אשר שכב שם אולי לא התנהג בענוה ובצניעות בשכבו שם. ויאמר מה נורא המקום הזה- כלומר כי מראה גדולה כזאת ראיתי בו, מאוד הוא נורא המקום וצריך לירא ממנו ושיהיה אדם בו בטהרה ובצניעות כי מקום קדוש הוא" רד"ק כה, יז

¹⁰ רמב"ן כה, יז

¹¹ "שתפילת הצדיקים בבוקר" תו"ש קלד

"שאז עת רצון לתפילה וקרבתו, ובתוך תפילת שחרית הציץ נדרו לפני ה'" העמ"ד כה, יח

- אבן אחת גדולה שדומה למזבח שעליה מקריבים קרבנות. ויעקב אבינו הצדיק כל כך רצה להקריב קרבן אך לא היה לו שום דבר, הוא יצא מהבית של יצחק בלי שום דבר רק עם הבגדים, אך יעקב כ"כ רצה להקריב משהו ולכן הוא החליט שלפחות הדבר היחיד שיש לו הוא יתן אותו כקרבן לה' והיה לו פך של שמן והוא יצק - שפך את השמן על ראשה של האבן במקום קרבן. ויעקב קרא למקום שבו היה כל החלום - בית אל. עד עכשיו קראו לו לוז ומעכשיו נקבע שמו לבית אל. יעקב המשיך והתפלל ואף נדר נדר - החלטה חשובה וקבועה שאינה משתנה לעולם, ויעקב נדר - הבטיח שאם ה' ישמור עליו בכל הדרך הזאת שהוא הולך עכשיו לחרון וכל משך הזמן שיהיה שם, וה' לא רק ישמור עליו אלא גם יתן לו אפילו לחם לאכול ובגדים ללבוש ולא רק שישמור עליו בחרון אלא אף יעקב ישוב בשלום לביתו. אם כל זה יקרה יעקב מבטיח שה' יהיה לו אלוקים¹². ויעקב אף מבטיח שאם כל זה יקרה הוא גם יתן מעשר מכל נכסיו לקרבנות¹³. שאם באמת הוא יזכה לחזור בריא ושלם הוא יקח את כל הבהמות שלו, ואת כל מה שהרויח בכל השנים ומכל דבר הוא יקח מעשר - תשעה חלקים ישאיר לעצמו אך חלק אחד מכל הדברים מהכבשים מהעיזים מהפרים ומכל דבר הוא יתן שיהיה קרבן לה'. ולאחר כל המחזה הזה יעקב המשיך בדרכו לכיוון ארץ חרן כמו שתכנן בהתחלה.¹⁴ עד עכשיו יעקב מאוד חשש מכך שהוא צריך לעזוב את א"י והיה מאוד עצוב מכך, אך עכשיו שה' הבטיח לו שישמור עליו ויחזיר אותו בעז"ה לארץ הקדושה הלך בשמחה ובזריזות, וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם. פגישת יעקב ורחל (כט,א-יא)

יעקב יוצא מא"י והולך לחרון, הדרך הזאת ארוכה מאוד מהלך 17 ימים. אך ה' עושה נס לצדיקים "נשא את רגליו וכהרץ עיין בא לחרון"¹⁵. יעקב עומד סמוך לחרון והוא רואה שמחוץ לעיר יש התקהלות, הוא הולך ומתקרב אליה, רוצה לראות אם באמת הוא רואה טוב. זה נראה לו מאוד מוזר, הוא עדיין רחוק והוא לא בטוח שהוא רואה טוב. הוא מתקרב יותר והוא רואה שאכן הוא רואה טוב. הוא רואה המון כבשים עם מלא רועים יושבים סתם באמצע השדה ליד הבאר. יעקב אבינו מאוד מתפלא הרי עכשיו אמצע היום זה לא זמן שבוא אוספים את הכבשים ומחזירים אותם לעיר לפני שהשמש שוקעת. מדוע הרועים האלו נחים פה באמצע היום, הם הרי רועים של אנשים שמשלמים להם כסף שיעבדו וידאגו לכבשים ולא שינוחו סתם פה ליד הבאר? הרי אם הכבשים לא ירעו טוב וילכו משדה לשדה ויאכלו את מה שהן צריכות הן תהינה פחות שמנות ובריאות אז למה הרועים עוצרים פה סתם באמצע היום. יעקב מתקרב עוד והוא רואה שיש שם שלשה עדרים של כבשים, מלא מלא כבשים עם המון רועים וכולם רובצים - יושבים ליד הבאר. והבאר מכוסה באבן גדולה למה יש עליה אבן גדולה? "שלא יפול אדם או שלא ישאבו ממנה שאר בני אדם"¹⁶ אנחנו כבר למדנו ילדים שיצחק היה חופר בארות והיה נותן לכולם לשתות, אך פה הרועים של חרן אינם צדיקים הם מכסים את הבאר שאף אחד חוץ מהם לא יוכל לשתות, והרועים היו מחכים שיתאספו כל עדרי הכבשים ואז הם היו גוללים - מורדים את האבן מעל הבאר ומשקים את הצאן ומחזירים את האבן בחזרה למקומה כדי ששוב לא יוכלו אחרים לשתות ממנה.

יעקב מתקרב אליהם עוד והוא ניגש אליהם ואומר להם: "אחי, מאין אתם?" אחים שלי מאיפה אתם? הם באמת אחים של יעקב? לא. אבל יעקב אבינו הצדיק אוהב תמיד לדבר בלשון נעימה לכל אדם, לאהוב את כולם ולשמחם, בלשון של חברים ואחים, ולכן אפילו את הרועים הוא כלל לא מכיר ועכשיו זה פעם ראשונה שהוא רואה אותם הוא קורא להם אחים¹⁷. והרועים ענו לנו שהם מחרן. יעקב מיד שאלם אם אתם מחרן האם אתם מכירים את הקרוב שלי לבן שהוא ממשפחתו של נחור? והם אמרו שהם באמת מכירים אותו. יעקב המשיך לשאול אותם האם הם יודעים אם הכל אצל לבן בסדר - אין שם אף אחד חולה או משהו כזה. אתם יודעים ילדים למה יעקב שאל אותם אם הכל בסדר אמל לבן? בגלל שיעקב לא רוצה

¹² "רצונו לומר שיהיה מתבודד לעבודת האלוקים ולא יתעסק עוד בעסקי העולם כל ימיו ועוד נדר שהמקום ההוא ששם בו האבן מצבה יהיה בית אלוקים, כלומר שיבנה שם בית ומזבח לבא שם כל עובד אלוקים ולהתפלל ולעבוד שם לאלוקים" רד"ק כח,א-ב

¹³ העמ"ד

¹⁴ "מתוך שהבטיחו הקב"ה הלך בשמחה ובמרוצה" רשב"ם כט,א

¹⁵ "כיון שהבטיחו הא-ל והראהו המראה הגדול הזה שמח ונשא רגליו בקלות והלך שמח וטוב לב, כי מתחילה היה הולך ברפיון רגליים כאדם הבורח מבית אביו עצב" רד"ק כט,א

¹⁶ פרדר"א לה, תו"ש כט,ג

¹⁷ רשב"ם כט,ב

¹⁷ "מכאן אמרו לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות וקורא להם אחים וריעים ויקדים בשלום הכל..." מדרש הגדול, תו"ש כט,טז. "כי יאמר אדם לאוהבו או לשכנו אע"פ שאינו קרובו אחי, או אף על פי שלא ידעו, וזה להכנס עמו באהבה ובדברי שלום" רד"ק כט,ד "לימד לשונו לדבר לשון אהבה ורעות על כן קרא לרועים שלא הכירם מעולם אחי" העמ"ד כט,ד

להפריע ללבן באמצע משהו. אם למשל בבית של לבן יש בדיוק אבל - שנפטר להם מישהו, אז לא כדאי להגיע אליהם עכשיו זה בטח לא יהיה נוח להם. אורח צריך לבדוק לפני שהוא נכנס לבית אחר אם זה באמת נח, למשל כשהולכים לשחק אצל חבר כדאי לבדוק קודם שאמא שלו מרשה ולא נחה או עושה משהו אחר שזה לא נוח לה.¹⁸ ולכן יעקב שאל אם הכל בסדר אצל לבן - והרועים ענו שהכל בסדר אצלו והוסיפו ואמרו ליעקב שהנה כבר תבא¹⁹ בתו של לבן עם הצאן ואם תרצה תוכל לשאול אותה בפרוטרוט על שלומו של לבן.²⁰

אחרי שיעקב אבינו דיבר עם הרועים בשמחה ובנעימות, הוא מרגיש שהוא לא יכול שלא לשאול אותם ולהעיר להם על זה שהם נחים באמצע העבודה ולא דואגים לרעות את הצאן. איש שהוא צדיק ורואה שמשהו נעשה בצורה לא טובה לא כמו שצריך הוא מרגיש הוא חייב לתקן שהכל יעשה כמו שצריך, ואפילו אם הוא רואה שגויים עושים דברים לא נכונים ולא טובים לגויים אחרים הוא מסביר להם איך צריך להתנהג.²¹ יעקב אבינו חשב שהרועים האלו שהם מקבלים כסף מהגויים שמעבידים אותם נחים סתם וזה גורם שהגויים שמשלמים להם מפסידים כסף ולכן יעקב ממשיך ושואל את הרועים "הרי יש עוד הרבה זמן עד שהשמש תשקע, זה לא הזמן לאסוף את המקנה אז למה אתם מחכים? הרי משלמים לכן כסף כדי שתשקו את הצאן ותמשיכו לרעות בהרים? השקו הצאן ולכו רעו!"²². והרועים ענו לו שהם לא מחכים פה סתם אמנם יש פה כבר הרבה רועים אך האבן שעל פי הבאר היא כזאת גדולה שעדיין אין מספיק אנשים בשביל שיוכלו להזיזה ממקומה ולכן הם מחכים עד שיגיעו כל הכדרים וביחד עם כל הרועים הם יוכלו להזיז את האבן ואז הם ישקו את הצאן ויוכלו ללכת ולהמשיך במרעה.

ובדיוק בשעה שדיבר אתם הגיעה רחל בתו של לבן עם הצאן. ללבן היו שתי בנות הגדול לאה והקטנה רחל, לאה לא היתה יוצאת לרעות את הצאן אתם יודעים למה? בגלל שהיא היתה צנועה ולא רצתה לצאת החוצה ולהסתובב עם הרועים כי היא היתה כבר גדולה "כי משפחת אברהם כשרה וצנועה, ורחל היתה קטנה ואין לחוש לה"²³ ובדיוק כשיעקב גמר לדבר עם הרועים הגיעה רחל עם הכבשים לבאר.²⁴ יעקב אבינו ברגע שהוא רואה את רחל הוא כ"כ מתרגש ושמח שקרובת משפחה שלו הגיעה והוא מחליט מיד לגשת ולהוריד את האבן מעל הבאר כדי שהיא לא תצטרך לחכות סתם ליד הבאר. אתם יודעים ילדים שיעקב היה לבד והוא הרי גם עייף, המהלך כבר דרך ארוכה עד לפה ברגל, איך הוא יצליח לגלול את האבן הגדולה הזאת? יעקב ניגש לבדו אל האבן הגדולה, כל הרועים מסתכלים מה הוא חושב לעשות? אין לו שום סיכוי! אך מה אתם אומרים ילדים יעקב יצליח? ויגל את האבן "כזה שהוא מעביר את הפקק מעל פי הצלוחית"²⁵.²⁶ יעקב אבינו הוא צדיק ומי שהוא צדיק ה' נותן לו המון כח. ולאחר שיעקב גלל את האבן הוא מיד התחיל להשקות את הצאן של לבן בשמחה ובזריזות ולסייע לרחל להשקותם. יעקב מרב שמחה על זה שפגש את קרובתו רחל, נתן לה נשיקה²⁷ ומרוב געגועיו לקרובי משפחתו בכה "בכיה של שמחה, כי בהתחבר האחים מרוב שמחה ומרוב המית הלב איש אל אחיו, יבכו"²⁸.

יעקב הסביר לרחל שהוא קרוב משפחה שלה שהוא הבן של רבקה אחות של אבא שלה לבן ורחל מיד רצה לספר לאביה. לבן הרשע, כבר למדנו עליו כשאליעזר הגיע לחרן שהוא רץ להזמינו כדי להרויח כסף ומתנות ממנו, הוא בכלל לא היה אוהב להכניס אורחים, אך הוא שמח להביא אורחים שירוויח מהם משהו ולכן ברגע ששמע שיעקב הגיע מיד רץ לקראתו "אמר, אליעזר פסול הבית היה וכתוב ויקח העבד עשרה גמלים, זה שהוא אהובו של בית על אחת כמה וכמה"²⁹ לבן רץ בזריזות לכיוון הבאר הוא מצפה לראות שם גמלים וכסף וזהב, הוא מתקרב והוא לא רואה שום דבר, אולי הגמלים בצד אחר, אך

¹⁸ "הנה השתדל לדעת את שלום לבן קודם שיראה פניו, כי אין ראוי לאורח הבא לפקוד את האזרח בעת שמחתו ובהפכו (להתנהג) על אופן אחד" ספורנו כט,ו.

¹⁹ רש"י כט,ו

²⁰ העמ"ד כט,ו

²¹ "הצדיק ימאס את העולל גם כן אל הנכרים" ספורנו כט,ז

²² "מכאן לאדם חשוב שהולך למקום אחד ורואה דבר שלא כהוגן שצריך למנעם ואל יאמר שלום עלייך נפשי" ב"ר ולק"ט, תו"ש כט,כ

²³ רמב"ן כט,ט

²⁴ "סיפר איך הזמין ה' שתצא בת זוגו וימצא אותה על הבאר כיצחק וכמשה" מלבי"ם כט,ט

²⁵ ב"ר ע, תו"ש כט,ל

²⁶ "לא צרו צעדי של יעקב ולא נכשל כחו כגבור כח גלל את האבן מעל פי הבאר... וראו הרועים ותמהו כולן ולא היו יכולים לגלגל את האבן ויעקב גלל אותה לבדו" (פרדר"א לו, תו"ש כט,לא).

"יאריך הכתוב בסיפור הזה להודיענו כי קווי ה' יחליפו כח ויראתו תתן עוז. כי הנה יעקב אבינו בא מן הדרך והוא עייף, ויגל לבדו את האבן אשר היו צריכים אליה כל הרועים, ושלשה עדרי צאן אשר להם רועים רבים ושומרים, כולם רובצים עליה אינם יכולים להניעה כלל" רמב"ן כט,ב-ג

²⁷ "ורחל היתה קטנה ואין לחוש לה" רמב"ן כט,ט

²⁸ רד"ק כט,יא

²⁹ ב"ר ע, תו"ש כט,מג

לא יעקב נמצא לבדו. לבן הרשע חושב אולי בכל אופן יעקב בא עם זהב בכיסים או שהוא מחביא בפה, לבן הרשע הזה כ"כ רוצה להרויח דברים והוא ניגש ליעקב ויחבק לו וניסה תוך כדי החיבוק להרגיש אם יש לו משהו בכיסים, אך לא, אין שום דבר. לבן גם מנשק את יעקב אולי יש מרגליות בפיו אך גם שם הכל ריק. לבן מאוד הצטער אך הביא את יעקב לביתו ויעקב סיפר לו למה הגיע בלי שום דבר³⁰.

לבן הרשע אמר ליעקב שבאמת היה ראוי שלא יכניס אותו לביתו כיון שאין לו שום דבר לתת לו, כזה רשע הוא היה מכניס אורחים רק בשביל כסף, אבל הוא אמר ליעקב שבכל אופן הוא לא יגרש אותו אלא ישאר בביתו שלושים יום מפני שהוא קרוב משפחה שלו ולבינתיים יעבוד בתור רועה צאן תמורת האירוח³¹. ויעקב ישב באמת בבית לבן חודש ימים ולבינתיים רעה את צאנו בתור תשלום על מה שאוכל וישן בביתו.

נישואי יעקב (כט, טו-ל)

אחרי שיעקב עבד במשך חודש, לבן ניגש אליו ואמר לו שכיון שהוא קרוב משפחה שלו הוא רוצה שיאמר לו מה המשכורת שהוא רוצה, מה הוא רוצה לקבל תמורת העבודה שהוא עושה, שהוא רוצה שלא יקבל רק אוכל ושינה אלא מגיע לו יותר מזה.³² ולבן שאל אותו מה הוא מבקש?

אתם יודעים ילדים שללבן היו שתי בנות, לבת הגדולה קראו לאה ולקטנה רחל שתיהן היו צדיקות גדולות³³, אך היה הבדל אחד ביניהם העיניים של לאה היו רכות - "נוטפות דמעה"³⁴ העיניים שלה היו נראות כל הזמן אדומות כאלו לחות ורכות כמו אדם שכל הזמן בוכה. למה העיניים שלה היו ככה?³⁵ לאה הצדקת כ"כ הצטערה לשמוע שהיא מיועדת להיות אשתו של הרשע הזה שקורים לו עשוי שכל הזמן היא בכתה והתפללה לה' שירחם עליה ולא תתחתן אותו חס ושלום³⁶ עד שמרוב בכי אפילו נשרו לה הריסים - השערות הקטנות שעל העיין. ובי"ה ה' שמע לתפילתה³⁷ ובסוף היא לא התחתנה עם עשיו. ולעומת לאה ש"יפת תואר היתה אלא שענינה היו רכות ודומעות, אבל רחל יפת תואר ויפת מראה בלא שום מום בעולם"³⁸. יעקב אבינו הצדיק כבר מהרגע הראשון שפגש את רחל על הבאר הרגיש היא שהאשה המתאימה לו שאותה הוא אוהב³⁹ ולכן ברגע שלבן שאל אותו מה משכורתו יעקב ענה שהוא רוצה שתמורת עבודתו הוא יקבל את רחל לאשה. הוא יעבוד עכשיו במשך שבע שנים - המון זמן, ישגיח על הכשים ויטפל בהם, ירעה אותם וישמור עליהם ובסוף שבע השנים האלו לבן יתן לו במקום כסף את רחל בתו הקטנה לאשה. למה יעקב כל כך מסביר ללבן שהוא רוצה להתחתן עם רחל הבת שלו הקטנה, מספיק שהוא יאמר שהוא רוצה את רחל ולבן כבר ידע לבד על מי מדובר? אבל יעקב ידע שלבן הוא רשע ושקרן והוא פחד שלבן ירמה אותו ויתן לו משהיא אחרת ולכן הוא הדגיש לו אני רוצה דוקא את רחל, ולא סתם רחל אלא זאת שהיא הבת שלך, ולא את הבת הגדולה אלא רחל שהיא הבת הקטנה⁴⁰. ומיד אח"כ לבן אמר ליעקב שהוא מסכים והא אף שמח בזה שהוא מעדיף לתת את הבת שלו ליעקב מאשר לתת אותה לאיש אחר. ואמר ליעקב שהוא יכול להתחיל להשאר פה לישיב ולהשתכן בביתו ויתחיל לעבוד ובסוף שבע השנים יקבל את רחל.

יעקב הצדיק התחיל לעבוד במסירות עם כל הצאן של לבן, הוא נזהר כל הזמן לדאוג להם למרעה טוב להשקות אותם ולהאכילם כמו שריד, הוא לא מתבטל באמצע ולא נח מטפל בכבשים ובעיזים ביום ובלילה בקיץ ובחורף. גם כשיש שמש חמה מאוד הוא לא עוזב את הצאן וגם כשיש גשם חזק ואפילו שלג הוא לא זז לרגע מהכבשים. הוא כזה צדיק עובד בנאמנות בדיוק כמו שצריך והכל כדי שיהיה הכי טוב לבעלים של הכבשים שהוא העובד שלהם - ללבן. יעקב גם שומר

³⁰ "איך ברח מפני עשיו אחיו שלא יתמה איך בא ריקם בלא שום דבר" חזקוני כט, יג

³¹ רש"י כט, יד

"אמר לו מלך הייתי סבור לעשותך עלי (כשחשבת שיש לך כסף) ועכשיו שאין לך כלום אני אעבוד בך ואשחוק את גופך כמו ששוחקין וכותשין עצמות" ע"פ ב"ר ע, תו"ש כט, מה

"כך אתה נחשב בעיני כעצם שאין לו בשר - שאין בו ממש מפני שלא הבאת כלום" תו"ש כט, סקמ"ה

³² "כלומר, אחר שאתה אחי אינו טוב שתעבדני הנם בערך בגדים ומחייך לבד אלא שיהיה לך טוב עמי ותגדל בנכסים" רד"ק כט, טו

³³ "שוות בניו, ביופי, בדמות ובקומה" תנ"י ויצא, תו"ש כט, ג

³⁴ רשב"ם ב"ב קכג.

³⁵ "ישבח הוא לה, שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים שני בנים יש לה לרבקה, שתי בנות יש לו ללבן - גדולה לגדול וקטנה לקטן. והיתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת גול מה מעשיו? איש רע הוא ומלסטם את הבריות. קטן מה מעשיו? איש תם יושב אהלים. והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה" ב"ר קכג. תו"ש כט, נג

³⁶ "והיתה בוכה ואומרת: יהי רצון שלא אפול בחלקו של עשיו הרשע"

³⁷ "אמר רב הונא גדולה היא התפילה שביטלה את הגזירה" ב"ר ע

³⁸ רד"ק כט, יז

³⁹ "כבר נתן עינו בה" חזקוני כט, יח

⁴⁰ ב"ר ע, תו"ש כט, סא

על הצאן מפני כל מיני חיות שמגיעות אפילו חיות מפחידות שבאות לטרוף את הכבשים, יעקב לא מפחד מהם, הוא נלחם בהם ומבריח אותם שלא יתקרבו לכבשים כדי שלבן לא יפסיד שום כבש או עז. אם יש עז חולה או כבש שנשברה לו הרגל יעקב מטפל בו במסירות עד שהוא חוזר להיות בריא וללכת כמו כולם. כך יעקב הצדיק ברגע שהוא עשה הסכם עם לבן שהוא יעבוד במרעה ולכן יתן לו את בתו, הוא מיד מקיים את מה שהבטיח בצורה הכי טובה שהוא יכול.

יעקב הצדיק עבד שבע שנים מלא מלא זמן, עבודה קשה מאוד בלי הפסקה ובלי מנוחה אך הוא שמח בחלקו ובעבודתו, לא התלונן ולא הצטער ושמח במיוחד שבסוף בעז"ה יקבל את רחל הצדיקה לאשה, ולכן למרות שזה היה המון זמן זה היה נחשב לו כקצת מאוד זמן. שבע שנים זה יותר מ-2500 ימים אך ליעקב הצדיק זה היה נראה קצת מאוד זמן רק כמו כמה ימים⁴¹. ולאחר שעברו שבע שנים ויעקב מילא את כל החלק שלו בהסכם הוא הגיע ללבן ואמר לו: לבן אני עשיתי את כל החלק שלי מילאתי את כל הימים שהייתי צריך לעבוד ועכשיו הגיע הזמן שאתה צריך לקיים את החלק שלך תביא לי בבקשה את אשתי רחל שמגיעה לי. לבן הרשע התחיל לארגן את החתונה. הכין את כל מה שצריך לסעודה והזמין את כל אנשי העיר שיבאו לחתונה. כולם שמחו לבא להיות בחתונה של יעקב ולהשתתף במשתה - בסעודה.

אתם יודעים ילדים שיעקב אבינו הצדיק כבר הספיק להכיר את לבן בשבע השנים האלו שעבד אצלו, הוא כבר גילה איזה רשע הוא ומי שהו איש רשע הוא גם משקר, לבן היה רמאי שקרן גדול מאוד. ויעקב שכבר הכיר את השקרנות שלו פחד שאולי גם עכשיו הוא לא יעמוד בהסכם, הוא הרי הבטיח לו שיתן לו את רחל אבל אולי עכשיו הוא ירמה ולא יתן לו אותה, או שהוא יעשה חתונה ויתן לו מישהיא אחרת במקומה. הרי בחתונה הכלה מכוסה, ובמיוחד פעם שלא היה מנורות ולא ראו כל כך טוב בקלות אפשר להביא ליעקב כלה לבושה בבגדי כלה והיא תהיה מכוסה והוא יחשוב שהיא רחל ובאמת זאת תהיה מישהי אחרת ולכן יעקב מאוד חשש מזה.

ביום החתונה רחל קראה מהר ליעקב. מה קרה? שאל יעקב. רחל סיפרה לו ששמעה שאבא שלה מדבר עם המוזמנים לחתונה ומתייעץ איתם והחליט להחליף אותה באחרת⁴². היא שמעה שאבא שלה אומר שיתן ליעקב את לאה אחותה במקומה. יעקב ורחל חשבו מה לעשות היר שניהם רצו מאד להתחתן אחד עם השני הם כ"כ רצו להקים ביחד את עמ"י והם החליטו ביחד וקבעו ביניהם סימן סודי, סימן מיוחד איזה מילים מיוחדות אות תנועה מיוחדת⁴³ שרחל תעשה את הסימן בתחילת החתונה כשהיא תגיע מכוסה וכך יעקב ידע שהיא באמת רחל, ואם הכלה המכוסה לא תעשה את הסימן כי היא לא יודעת את הסימן הסודי, זה ישלה שהיא לא רחל אלא מישהי אחרת ואז יעקב יאמר שהוא לא מסכים להתחתן עד שיביאו את רחל. וכך לבן הרשע לא יצליח לרמות אותם ואחרי שיעקב ורחל סיכמו ביניהם את הסימן בדיוק הלכו בשמחה כל אחד בחזרה למקומו.

הזמן של החתונה מתקרב ורחל רואה שבאמת אבא שלה לא מתכוון בכלל שהיא תהיה הכלה. לבן לוקח את לאה ומלביש אותה בגדי כלה ומכסה אותה כדי שיעקב לא יגלה, ופתאום רחל הצדיקה חושבת. אוי ואבוי לאה תהיה ממש מסכנה, הרי היא תגיע לחתונה וכולם ירקדו וישמחו, ויעקב יבא גם כן לחתונה ופתאום באמצע כל הריקודים והשמחה יעקב יראה שהכלה לא עושה את הסימנים והוא יפסיק את החתונה, ויאמר שזה בכלל לא רחל ואז לאה תהיה ממש מסכנה, היא ממש תתבייש, זה יהיה לה ממש לא נעים. ככה פתאום אחרי שהיא חשבה כבר שהיא מתחתנת יאמרו לה שהיא לא כלה והיא צריכה להוריד את הבגדים היפים, ובמקום שיהיה לה לילה שמח יהיה לה לילה מאד עצוב.

רחל הצדיקה מרוב שחשבה על אחותה המסכנה כבר התחרטה על הרעיון שאמרה ליעקב שהרי זה רק יגרום בושה ללאה. אך מה היא תעשה עכשיו עוד מעט כבר לאה הולכת למקום של הסעודה? רחל הצדיקה החליטה שעכשיו בזריזות היא צריכה לפעול, היא קראה ללאה לצד ואמרה לה בשקט, לאה כשתגיעי לחתונה ותפגשי את יעקב תעשי לו את הסימן הסודי הזה. למה? שאלה לאה. כדי שלא תתביישי, הסבירה לה רחל, זה סימנים מיוחדים שביני לבין יעקב. לאה ממש התפעלה מאחותה הצדיקה איזה אחות נפלאה היא כ"כ דואגת לאחותה.

[יביעת חורבן המקדש קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה רבש"ע גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתירה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכהשלימו אותן שנים והגיע זמן נישואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והוקשה

⁴¹ "ויהיו בעיניו כימים אחדים... בזמן שהן עוברים בשמחה נקראים אחדים" לק"ט שמות ב, כג תו"ש כט, סג
"כי אחר שעבד בעבורה שבע שנים היה קל בעיניו כאילו עבד שבעה ימים" רד"ק כט, כ

⁴² "ויאסוף לבן... ויעש משתה - ללמד שמתחילה אסף אותם והתיישב בדבר והמתיק סוד ועשו מה שעשו" העמ"ד כט, כב

⁴³ "כשאכנס תאמרי טהורה אני... דבר אחר אמר לה מילה וטבילה סימן לישראל" חמדת ימים, תו"ש כט, ס"ק עד ובילקוט הראובני (מובא שם) כתב שהסימנים היו שתגע בידה בתנוך אזנו ובהן ידו ורגלו.

עלי הדבר עד מאוד, כי נודעה לי העצה, והדעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאוותי, ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתי לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי כדי שיהא סבור שהיא רחל... וגמלתי חסד עמה ולא קנאתי בה ולא הוצאתי לחרפה... מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן⁴⁴]

לאה מגיעה לחתונה כולה שמחה, כולם שמחים ורוקידים וכשנפגשים יעקב ולאה לאה מסמנת ליעקב את הסימנים והחתונה ממשיכה כרגיל ובסוף החתונות בלילה בחושך הם מגיעים לבית החדש שלהם ויעקב בטוח כל הזמן שהוא עם רחל, ורק בבוקר כשהשמש זרחה והיה אור יעקב גילה שבכלל זו לאה.

יעקב כעס מאוד על לבן ואמר לו בבוקר למה רימית אותי הרי שבע שנים עבדתי בשביל רחל ועכשיו שהגיע זמנך לקיים את החלק שלך מדוע לא הבאת לי את רחל? לבן הרשע ענה ליעקב שהוא היה חייב לתת את לאה לאשה כי יש כזה כלל בעיר שלהם שתמיד הגדולה מתחתנת ראשונה ולכן לאה היתה צריכה להתחתן קודם. באמת ילדים יכול להיות שלא היה כלל כזה בכלל בעיר שלהם, וגם אם היה כלל כזה הוא היה צריך לומר ליעקב כבר מהתחלה שהוא צריך לתת לו את לאה, ולא שיעקב יעבוד ככה שבע שנים ויחשוב שהוא עובד בשביל רחל ובסוף יקבל את לאה. לבן המשיך ואמר ליעקב שהוא מסכים לתת לו גם את רחל, קודם יחכה שבעה ימים שישמח שבעה ימים עם לאה ואחרי השבוע של החתונה הוא יתן לו את רחל אך בתנאי שיעקב יעבוד עוד שבע שנים אח"כ תמורת זה שהוא מקבל את רחל. באמת הוא כבר עבד שבע שנים בשבילה אך לבן הרשע דרש שיעבוד עוד שבע שנים אך ליעקב לא היתה ברירה והוא הסכים הוא חיכה שבוע ולאחר מכן עשו חתונה נוספת עם רחל. לבן נתן לכל אחת מבנותיו גם שפחה - אשה שהיא תעבוד בשבילה את כל מה שהן צריכות שיעשו להן. ללאה לבן נתן את זלפה בתור שפחה ולרחל הוא נתן את בלהה.

יעקב אבינו אהב מאוד את לאה אך עוד יותר את רחל, שבה בחר בתחילה.⁴⁵ ולאחר שנשא את שתיהן המשיך בעבודה עוד שבע שנים נוספות תמורת רחל כמו שהבטיח. אתם יודעים ילדים שלפעמים עובד שבא לעבודה הוא עובד בהתחלה במסירות. מזדרז בעבודתו וכדאי אבל בהמשך אחרי שעובר הרבה זמן והוא כבר התרגל בעבודה הוא עובד קצת פחות טוב. אבל יעקב אבינו מה אתם חושבים בשבע שנים השניות הוא עבד פחות טוב? כמוכן שלא יעקב אבינו עבד במסירות ובנאמנות בדיוק באותו אופן. יעקב עושה את הכל בדיוק כמו שצריך⁴⁶.

לידת השבטים (כט, לא-ל, כד)

ה' ראה שלאה פחות אהובה⁴⁷, וכיון שה' ראה שלאה מצטערת מכך שהיא פחות אהובה, ה' בירך אותה בילדים וכך היא תהיה גם אהובה לפחות כמו רחל. שמרוב שיעקב יאהב את הילדים הוא יאהב גם את אמא שלהם - ולאה יולדת בן ראשון וקראה לו בשם ראובן, שזה רומז לכך שה' ראה בעינייה - בצרת, כמה קשה לה בזה שהיא פחות אהובה וה' לכן בירך אותה בבנים וכך היא תהא יותר אהובה. ולאה המשיכה ללדת עוד ילדים שמעון - שה' שמע שלאה פחות אהובה ולכן זיכה אותה בבן נוסף. ולילד נוסף קראה בשם לוי והתפללה שתזכה שבעלה יתלוה אליה ויאהב אותה כמו את רחל. ולבן הרביעי קראה יהודה להודות לה' על כך שזכתה כבר לארבעה ילדים. ולאחר שלאה זכתה לארבעה ילדים הפסיקה ללדת עוד ילדים באותו זמן.

רחל הצדיקה מחכה כבר הרבה שנים לילד ואין לה ילדים היא לא מקנאת באחותה, היא שמחה מאוד שבי"ה יש לאחותה ילדים, אך גם היא רוצה לזכות לבן, לילדים צדיקים שהם יהיו הממשיכים של יעקב אבינו שממנו יוצא עם ישראל, היא גם רוצה חלק בעם ישראל. רחל היא צדיקה מאוד אבל בענוותה היא חושבת בטח אחותי לאה זוכה לילדים בגלל שהיא יותר צדיקה ממני ולכן רחל מקנאה במעשים הטובים שלה היא רוצה ללמוד ממנה ולעשות מעשים טובים כמוה כדי שגם היא

⁴⁴ איכה רבתי פתיחתא כד

⁴⁵ "גם את רחל מלאה - הכוונה שאהב את לאה אבל רחל יותר" רבנו בחיי כט, ל

" כי גם לאה אהב אע"פ שלא בחר בה מתחילה לאשה, כיון שנשאת לו אע"פ שלא היה בכוונה אהבה כמו שאדם אוהב את אשתו, אבל יותר אהב את רחל" רד"ק כט, ל

⁴⁶ "בנוהג שבעולם פועל עושה מלאכה עם בעל הבית שתיים ושלוש שעות באמונה ובסוף הוא מתעצל במלאכתו, ברם הכא מה הראשונות שלימות אף האחרונות שלימות, מה הראשונות באמונה אף האחרונות באמונה" ב"ר ע, תו"ש כט, פו

⁴⁷ "וירא ה' כי שנואה לאה - ח"ו שישנא יעקב את לאה אבל יאמר עליה ששנואה בערך רחל שהיתה אהובה ביותר" רבנו בחיי כט, לא

"כלומר כנגד אהבתה של רחל היתה שנואה, וכן האחת אהובה והאחת שנואה" ולפי שהיתה עלובה בעיניה שלא היתה אהובה כאחותה ראה ה' בעוניה" רד"ק כט, לא

תזכה לילדים⁴⁸. רחל כל השנים האלו לא מפסיקה להתפלל ולקוות שבעז"ה תזכה לילד וכך גם יעקב מתפלל הרבה מאוד אך רחל לבינתיים ממשיכה להיות בלי ילדים.

אתם יודעים ילדים שלפעמים הולכים לאיש צדיק לבקש ממנו ברכה, ולמשל אם יש איש חולה הולכים לצדיק שיתפלל עליו שיבריא ובסוף ב"ה הוא באמת מתרפא, מי ריפא את האיש??? כמובן שה' הוא זה שמרפא, הצדיק רק מתפלל לה' ובגלל שה' אוהב את התפילה של אנשים צדיקים אז הרבגה פעמים הוא נענה לתפילתם. אתם יודעים שגם רופא לא באמת מרפא וגם תרופות לא מרפאות לבד. יש הרבה אנשים שלוקחים תרופות ובסוף לא מצליחים להתרפאות, מי שמרפא זה ה' והוא עשה שהתרופה תוכל לרפאות את האיש שלוקח אותה, ושהרופא ידע איך לרפאות והוא שומע לתפילה של הצדיקים ומרפא אנשים שחולים. יעקב אבינו הצדיק גם מתפלל לה' שרחל תוליד ילדים וכמובן תמיד ה' שומע לתפילות, אך לא תמיד הוא נענה לתפילה ולבינתיים רחל באמת נשארה עקרה.

רחל כל כך עצובה שהיא באה ליעקב אבינו ואומרת לו תפלל עלי ותביא לי בנים אני רוצה שבם יהיו לי בנים. אחל אמרה ליעקב שזה כל כך מצער אותה שאין לה בנים שאם הוא לא יביא לה ילדים היא חוששת שהיא תמות מרוב צער⁴⁹ ילדים, באמת יעקב יכול להביא ילדים לרחל? כמובן שלא, ה' הוא זה שמביא יעקב יכול רק להתפלל ולכן יעקב אמר לרחל שזה לא בסדר מה שאמרה, ה' הוא זה שמביא את הילדים והצדיקים רק מתפללים⁵⁰. ואחרי שרחל הבינה שבאמת אין בידו של יעקב לעשות דבר מעבר לתפילה ולבינתיים היא עקרה אז היא הציעה ליעקב רעיון חדש שהיא תתן שפחתה בלהה לאשה ליעקב ואז הילדים שיוולדו לבלהה יחשבו כילדים שלה, שהרי היא שפחה שלה וכל מה ששייך לשפחה שייך לה עצמה, אז זה יהיה כאילו הם הילדים שלה ורחל נתנה את בלהה ליעקב והתחתן אתה ובי"ה נולד בן ורחל קראה לו בשם דן ואח"כ נולד עוד בן לבלהה ורחל קראה לו נפתלי והילדים החמודים והצדיקים האלו היו כל הזמן יחד עם רחל ובלהה ורחל שמחה בהם כאילו הם בנים שלה, אך עדיין המשיכה להתפלל שבעזרת ה' תזכה לבנים שלה ממש שיוולדו ממנה.

שלאה ראתה שהיא כבר לא יולדת יותר אז היא החליטה גם לעשות כמו רחל והיא נתנה את שפחתה זילפה ליעקב שיהיו לילדה נחשבים כילדים שלה. וזילפה התחתנה עם יעקב ובי"ה נולד לה בן ולא קראה לו גד. פירוש המילה גד זה מזל וקראה לו כך לומר שהגיע מזל טוב. ולאחר מכן נולד לזילפה עוד בן שני ולא קראה לו אשר מרוב שהיתה שמחה ומאושרת, שנולד עוד בן לשפחה שלה אך כמובן שגם לא תשמח עוד יותר כשיהיה לה עוד בן משל עצמה, והיא קצת עצובה שאין לה עוד ילדים.

ראובן הבן הגדול של לאה הוא כבר בן 4 או 5 והוא שם לב שאמא שלו עצובה ולכן ראובן הצדיק רוצה לשמח את אמא שלו, ראובן יוצא לשדה ומחפש מה יוכל להביא לאמא שלו מתנה כדי לשמחה⁵¹. ראובן יצא לשדה ואותו זמן זה היה באביב כשהשדות מלאים במלא חיטים ושעורים ופירות, אך ראובן לא לוקח שום דבר מהפירות היפים והחשובים למה? "מכאן לצדיקים שאין פושטים ידיהם בגזל"⁵². פתאום עלה לראובן רעיון מה הוא יביא לאמו הוא שמע פעם כנראה מאנשים שהדודאים - מין סוג צמח עשב שגדל סתם בכל מיני מקומות הוא מועיל להריון שאשה שאוכלת אותו יותר קל לה שיוולדו לה ילדים⁵³ ולכן החליט לחפש דודאים שהם מאוד ישמחו את אמו שהרי היא מאוד רוצה ילדים וגם הם הפקר. הוא הלך והסתובב וחיפש עד שמצה הוא לקח דודאים כאלו שגדלו בשדה במקום הפקר⁵⁴. וברגע שהוא מצא אותם הוא מיד הלך להביאם לאמו, הוא לא רצה אפילו לטעום מהם אפילו קצת מאוד, הוא כל כך שמח לשמח את אמו ולכבדה ולכן מיד הביא

⁴⁸ "שקנאתה במעשיה הטובים, אמר אלולי שהיא צדקת לא היתה יולדת" ב"ר עא, תו"ש ל, א

"ותקנא רחל באחותה - מה ראתה לקנאות עכשיו, כשראתה אחותה נכנסת לחופה לא קנאתה ועכשיו קנאתה, למה קנאתה? אלא במעשיה הטובים קנאתה, אמרה אלולי שהיא צדקת ממני לא היה הקב"ה נותן לה בנים קודם ממני לפיכך קנאתה במעשיה" אגדת בראשית נב, תו"ש ל, ס"ק א

⁴⁹ רמב"ן ל, א

⁵⁰ "ואין תפילת הצדיקים בידם שתשמע ותענה על כל פנים" רמב"ן ל, ב

"לפיכך חרה אף יעקב, לפי שתלתה כח בו ולא בא-ל שאר לו הכח והיכולת והיא אמרה הבה לי בנים, אבל אם אמרה בקש רחמים עלי, צדקה במאמרה ולא חרה אפו בה" רד"ק ל, ב

⁵¹ "וילך ראובן - כשראה שאמו מצטערת על שעמדה מלדת... ובוזה הודיענו צדקת ראובן וחכמתו עם היותו אז בן ד' או ה' שנים למרבה" ספורנו ל, יד

⁵² סנהדרין צט, תו"ש ל, מב

"להגיד שבחן של שבטים, שעת הקציר היה ולא פשט ידו בגזל להביא חיטים ושעורים אלא דבר הפקר שאין אדם מקפיד בו" רש"י ל, יד

"הנה זאת היא אחת מהמעלות החשובות שלה (-של התורה), כי היא תכתוב לנו את המעשים המשובחים למען נשה כמוהם, וזאת הפעולה מראובן ובית יעקב משובחת היא, לפי שבעת קציר החיטים מדרך השדות שהם מלאים מן הפירות החשובים, ועזב ראובן את כל זה ולקט מן הדודאים מפני שהם הפקר ואינם שייכים לאיש, וזהו מן המושכלות שמהעט המותר טוב מהרב האסור" ספר הגילוי לרס"ג קעד. תו"ש ל, ס"ק מב

⁵³ "אולי שמע ראובן מה שאומרים ההמון כי הם מועילים להריון האשה ולפי שעמדה אמו מלדת הביאם אליה, אבל הדבר הזה (שהדודאים מועילים להריון) אינו אמת" רד"ק ל, יד

⁵⁴ "ולא דודאי גינה שאינם הפקר" מלבי"ם ל, יד

אותם ללאה אמו.⁵⁵ וברגע שלאה קיבלה אותם ממנו היא כמובן שמחה מאוד גם מהדודאים האלו שהם כנראה עוזרים להריון אך גם בעיקר מהילד הצדיק והמתוק הזה שכל כך רוצה לשמח את אמה שלו.

רחל הצדקת כשראתה שיש ללאה דודאים מיד הלכה לבקש ממנה אם תוכל לתת לה מהם קצת⁵⁶. רחל כמובן צריכה את הדודאים האלו יותר לאה, שהרי ללאה כבר יש ילדים ולרחל אין שום ילדים עדיין אבל בכל אופן רחל הצדקת לא מבקשת מלאה את כל הדודאים שלה, אם מישהו מקבל משהו זה לא יפה לבקש ממנו הכל, אפשר לבקש קצת אם רוצים.⁵⁷

ליעקב אבינו היו הרי ארבע נשים והוא עשה לכל אחת אהל נפרד שיהיה לה אהל מיוחד בפני עצמו. והוא היה מחלק את הזמן פעם היה ישן באוהל של לאה ופעם בשל רחל, פעם בשל בלהה ופעם בשל זילפה. יעקב היה גם מקפיד לישון קצת יותר באהל של רחל בגלל שלכל הנשים היו ילדים שישמחו אותן ורק רחל היתה לבד בלי שום ילדים⁵⁸ ובדיוק ביום הזה ביום שבו רחל ביקשה את הדודאים מלאה זה היה זמן שיעקב היה אמור לישון באהל של רחל. רחל ביקשה מלאה את הדודאים ולא ענתה שהיא מסכימה כמובן, אך מבקשת ממנה שבמקום זה רחל תתן לה משהו אחר, שיעקב שאמור לישון הלילה באהלה של רחל, ישן במקום זה באוהל לאה אמנו ורחל אמר לה שבאמת היא מוכנה שבמקום שיעקב ישן הלילה באהל שלה הוא ישן באהל של לאה תמורת הדודאים. ולא נתנה לרחל מהדודאים ורחל הסכימה שיעקב ישן הלילה באהלה של לאה.

יעקב חזר בלילה לאחר כל העבודה עם הצאן במשך כל היום בשדה⁵⁹, וכשהוא התקרב לאהלים של הנשים שלו הוא ראה פתאום את לאה יוצאת לקראתו. וכשפגש אותה סיפרה לו שהלילה הוא ישן באהל שלה כיון שהיא סיכמה את הדבר עם רחל. למה לאה היתה צריכה לחכות ליעקב בחוץ? במקום זה היתה יכולה לנוח בבית עד שיגיע וכשיגיע יכנס לאהל של רחל והיא תקרא לו אז לבה לאהל שלה? אך לאה כל כך דואגת לאחותה רחל והיא חשבה שזה לרחל לא נעים שיעקב כבר יכנס לאהל שלה ופתאום לאה תוציא אותו ותעביר אותו לאהל שלה זה יכול קצת להעציב אותה ולכן היא העדיפה לחכות לו בחוץ שמיד יכנס אליה.⁶⁰ ובאמת יעקב ישן שם בלילה ההוא והי' שמע לתפילת לאה שיוולדו לה עוד ילדים ונולד לה בן חמישי והיא קראה לו יששכר ולאה היתה שוב בהריון וילדה בן שישי ליעקב וקראה לו זבולון.

אח"כ עבר עוד זמן ופתאום לאה הרגישה שהיא שוב בהריון, לאה שמחה מאוד אך פתאום היא התחילה לחשוב שאולי זה לא טוב שיוולד לה בן. אתם יודעים למה? לאה היתה נביאה והיא ידעה שאמורים להוולד ליעקב אבינו 12 בנים שהם יהיו 12 השבטים שמהם יקום עם ישראל והיא התחילה לחשוב שעד עכשיו כבר יש עשרה ילדים - ששה בנים ללאה שניים לבלהה ושניים לזילפה - כמה צריכים עוד להיוולד? עוד שני שבטים ואם יולד עכשיו ללאה בן מה יקרה - ישאר עוד בן אחד שהוא יולד מרחל ויצא לרחל יהיה רק בן אחד, עוד פחות מהשפחות בלהה וזילפה. לאה החליטה להתפלל להי' שיוולד לה בת ואז יהיו לרחל שני בנים. היא התפללה והי' שמע לתפילתה ובמקום שיוולד לה בן כמו שהיא צריכה באמת להיות, נולדה לה בת.⁶¹ ולא קראה לבת שם דינה.

רחל ויעקב ממשיכים כל הזמן להתפלל ובסוף ב"ה הי' שומע לתפילות⁶², וב"ה שמחה גדולה בבית יעקב, רחל ב"ה בהריון ורחל קראה לבן שנולד לה יוסף להראות שהיא מבקשת מהי' שיוסיף לה בעז"ה בן אחר נוסף על הבן הזה. ילדים, לבנתיים למדנו על אחד עשר ילדים שנולדו ליעקב, ואתם יודעים ילדים שכל הילדים האלו כולם שייכים לעם ישראל, כולם יהודים צדיקים. זה לא כמו אצל אברהם שנולד לו בן ישמעאל שהוא שייך לעם של הערבים, ולא כמו אצל יצחק שנולד לו עשיו הרשע פה כולם שייכים לעם ישראל⁶³

⁵⁵ "ויבא אותם אל לאה אמו - להודיעך עד היכן היתה כבודו של אמו עליו שלא טעמם עד שהביאם לאמו" ב"ר עב, תו"ש ל,מה

⁵⁶ "חשבה שדברי המון (שזה מועיל להריון) אמת" רד"ק ל,יד

⁵⁷ "מדודאי בנך - מקצת מהם, כי אין דרך ארץ לבקש כל אשר לחבירו אפילו הוא נצרך יותר ממנו" העמ"ד ל,יד

⁵⁸ "כי בעבור שלא היו לה בנים לרחל היה יעקב שוכב עם רחל יותר משהיה שוכב עם לאה כדי להפיס דעתה" רד"ק ל,טו

⁵⁹ "מגיד צדקת יעקב שעבד באמונה ולא בא לביתו עד הערב" מלבי"ם ל,טז

⁶⁰ "ומה שיצאה לאה לקראתו, מדרך המוסר עשתה זאת, לפי שיעקב לא ידע בדבר והיה הולך כדרכו לבית רחל, ולא היה מדרך המוסר שתוציאנו לאה מבית

אחותה אחר שנכנס שם" רד"ק ל,טז

"אע"ג שלא היה מידת צניעות, מכל מקום הח היה לה להקל בכבודה משתבייש את רחל בבה יעקב לאהלה ואח"כ יצא" העמ"ד ל,טז

⁶¹ ע"פ ברכות ס. תו"ש ל,טז

⁶² "אמר הקב"ה עד מתי תהא הצדקת הזאת מצטערת, בדין הוא שתפקד" תנחומא ויצא ט, תו"ש ל,עד

"וישמע" - אל כל התפילות שהתפללה, הגיע עתה העת שנעתר האל לתפילתה" רד"ק ל,כב

⁶³ "ותלד ליעקב בן - הזכיר בכל השפחות ליעקב להגיד כי הוא חפץ ומודה בהם, ואיננו נקרא לו בן האמה, רק בן ליעקב כבני הגבירות המתייחסים אליו... כי

בכולן יחפוץ ואת כולם יקרב" רמב"ן ל,ה.

"זכר בארבעת בני השפחות 'ליעקב' להודיע כי הם נחשבים ליעקב כבני הנשים, וכן היו בברכה ובירושה, גם היה בהם ראש דגל כמו בבני הנשים וכן

בשופטים (היו שופטים מהם)" רד"ק ל,ה.

מאז החתונה של יעקב עם לאה ועם רחל כבר עברו שבע שנים שבהם נולדו כמעט כל השבטים מראובן ועד יוסף שהיה האחרון לבינתיים והוא נולד בסוף השנה השביעית. כל שבע השנים האלו יעקב עובד עם הצאן כל הזמן בלי הפסקה ובלי מנוחה בנאמנות ובמסירות ועכשיו כשנולד יוסף ועברו שבע שנים שהבטיח ללבן שיעבוד בשביל רחל⁶⁴ הוא מגיע אל לבן ואומר שיתן לו ללכת בחזרה למקומו ולא רצו - ארץ ישראל. יעקב מבקש מלבן שיתן לו ללכת עם נשיו וילדיו שהרי לבן יודע כמה יעקב עבד קשה בשביל לקבל אותן לנשים שלו. ולבן עונה ליעקב שאם הוא מסכים בבקשה שישאר עמו עוד זמן מכיון שמנסיונו⁶⁵ הוא רואה שה' מברך את ביתו של לבן בזכותו של יעקב ולכן הוא רוצה שישאר עוד בביתו ולא ילך⁶⁶. לבן המשיך לשכנע את יעקב שישאר ואמר ליעקב שיאמר לו איזה דבר שהוא רוצה לקבל - כמה כסף שהוא רוצה תמורת עבודתו ולבן יתן לו את הכסף. אתם מבינים ילדים, אפילו לבן הרשע שכ"כ עושה רע כל הזמן, אפילו הוא מבין שכדאי לו שיעקב יהיה בביתו שכיון שיעקב צדיק ה' מברך אותו וכך יתברך גם ביתו של לבן.

ויעקב עונה ללבן שהוא בעצמו יודע כמה הוא עד עכשיו טרח ועבד בנאמנות בלא הפסקה ובזכותו גדל הצאן והמקנה פי כמה ממה שהיה, שלפני שיעקב אבינו התחיל לעבוד עם הצאן היה ללבן מעט מאוד ועכשיו יש ללבן המון והכל מברכת ה' בזכות יעקב. ולכן יעקב ממשיך ואומר שהגיע הזמן שהוא ידאג לעצמו שיהיה לו צאן ובקר משל עצמו⁶⁷. ולבן ממשיך ומנסה לשכנע את יעקב שישאר והוא יתן לו שכר שיהיה בשביל עצמו, והא רק מבקש מיעקב שיאמר לו מה הוא רוצה שיתן לו. ויעקב עונה שעל כל מה שעבד עד עכשיו - 14 שנה, הוא לא רוצה שום דבר, הוא עבד את זה בשביל בנותיו ואיננו רוצה שום תוספת. יעקב מסתפק במה שהובטח לו ולא מבקש עוד⁶⁸. יעקב הציע ללבן שהוא מוכן להמשיך לעבוד בתנאי שהוא יקבל חלק מהכבשים והעיזים שיוולדו מכאן ולהבא ע"פ הכללים שוהא יקבע.

אתם יודעים ילדים שללבן היה המון כבשים ועיזים וגמלים וחמורים, מלא מלא. ובכל עדר של כבשים וכדו' יש תמיד המון סוגים של כבשים ועיזים - כל כבש בצבע שונה ובצורה שונה. יש כבשים בצבע חום ויש בצבע לבן ויש שחור וכדו'. אך הכבשים שונים לא רק בצבע אלא גם בצורות שהצבע גורם. יש כבשים שהם למשל בצבע שחור ויש להם מלא נקודות לבנות, וקוראים להם נקודים. ויש כאלו שהם עם טלאים, לא רק נקודה לבנה אלא שהתם הלבן עשוי בצורת טלאי, וקוראים להם טלואים⁶⁹. ואתם יודעים ילדים שבד"כ מכבשה נקודה נולד ילד נקוד ומכבשה חומה נולד כבש חום. כמו למשל שיש אנשים עם עור שחור ויש עם עור לבן, לאמא לבנה נולד ילד לבן ולאמא שחורה ילד שחור בד"כ וכך גם בכבשים.

לבן שאל את יעקב מה הוא רוצה לקבל תמורת עבודתו ויעקב אמר ללבן שהוא רוצה לעשות אתו הסכם כזה. לבן יעבור עכשיו בכל העדרים ויקח לעצמו את כל הכבשים (=הזכרים, תיישים) החומים, הנקודים והטלואים ואת כל העיזים (=הנקבות) הנקודות והטלואות⁷⁰ וידאג שלא ישאר בעדר של יעקב רק עיזים וכבשים שהם כולם בצבע אחד לבן או שחור וכדו' בלי שום נקודה או טלאי ולא חום. ואת הכבשים האלו שהם שייכים ללבן יעקב ישמור עליהם לבינתיים והילדים שיוולדו להם בהם יתחלקו יעקב ולבן אם יולד מהם כבש שאינה חומה/ נקודה/ טלואה היא תהיה ללבן ואם תוולד כבש נקודה או טלואה היא תהיה ליעקב.

לבן מיד הסכים בשמחה שהרי ליעקב יהיו את כל הכבשים בלי הנקודות ובטח כל הכבשים שיוולדו יהיו דומים לאמהות שלהם בלי נקודות ובלי טלאים ולא בצבע חום.

לבן קרא מיד לבנים שלו ומאז להם תעברו בעדרים של יעקב ותוציאו משם את כל הנקודים הטלואים והחומים, תדאגו שלא ישאר אף אחד ולבן ובניו עברו והוציאו את כולם ושמו אותם בעדרים נפרדים שעליהם היו אחראים בניו של לבן. לבן אמר לבניו שיתרחקו מרחק גדול, דרך שהולכים ברגל במשך שלשה ימים, כדי שבטוח לא יתערבבו כבשים נקודים עם הכבשים של יעקב וכך לבן היה בטוח שיעקב לא ירויח שום דברא שהרי נשאר אצלו רק כבשים שחורים ולבנים בלי שום נקודה ובטוח מה שיצא יהיה בלי שום נקודה ולבן יקבל אותו.

⁶⁴ "וכשנולד יוסף תמו י"ד שנה של ימי עבודתו לפיכך: ויאמר שלחני ואלכה" חזקוני ל,כה

⁶⁵ רמב"ן ל,כז

⁶⁶ "אם נא מצאתי חן בעיניך - אם אותי אהבת, כמו שראוי מצד הקורבה, אין ראוי שתעזובני, וזה כי נחשתי שבאה בביתי ברכה לרגלך, ברבות המקנה ובשאר נכסים.. ויברכני ה' בגללך - וגם ראיתי שהוצאתי מן המקנה דמים מרובים ועושר יותר מן המורגל וידעתי שזה היה בגללך" ספורנו ל,כז

⁶⁷ "כלומר מתי אטרח לצורך ביתי כמו שטרחתי בעבורך" רד"ק ל,ל

⁶⁸ "לא תתן לי מאומה - מכל הצאן שיש לך עכשיו שהרי עבדתך בשביל בנותיך, אבל ממה שארעה צאנך מכאן ולהבא תן לי.. "רשב"ם ל,לא

⁶⁹ "נקוד - מנומר בחברבורות דקות כמו נקודה... טלוא - לשון טלאים, חברבורות רחבות" רש"י ל,לב

⁷⁰ ראה רמב"ן ל,לב-ג

העיזים והכבשים נהיים בהריון תמיד באיזור של פסח ויולדים בחודש אלול סמוך לראש השנה⁷¹. יעקב הצדיק בזמן שבו הכבשים נהיים בהריון הוא לקח מקלות שקליפתם חומה וקילץ חלק מהקליפה החומה ונהייה במקלות נקודות לבנות מהקילופים ובחלק מהמקלות עשה טלאים לבנים גדולים יותר ויעקב פיזר את המקלות ליד השוקת - מקום השתיה של הכבשים. וכך בזמן שהכבשים נהיו בהריון כל הזמן כשהם שתו הם ראו מולם מקלות עם נקודות לבנות וטלאים לבנים, ומקלות חומים⁷², וכך הם כל הזמן חשבו על נקודות וטלאים וחומים. עבר זמן הגיע חודש אלול ב"ה מלא עיזים בהריון, כמעט כל העדר צריך ללדת. יעקב מתכוון ללידות לראות מה יצא ולכן גם שמח מאוד, הוא בטוח שעוד מעט יולדו כבשים בלי שום נקודה או טלאי בדיוק כמו האמהות שלהם. ומגיעים ללידות עז אחת לבנה כולה צריכה ללדת יעקב הולך לעזור לה ויוצא כבש קטן, לא יאומן הכבש כולו חום מעז לבנה יצא כבש חום. וכך נולד עוד עגל שכולו עם נקודות ועוד אחד עם טלאי. למי יהיו כל הכבשים האלה? ליעקב, הרי זה היה הסכם שנקוד טלוא וחום ליעקב! איזה פלא! כל הכבשים יצאו בדיוק לפי מה שיעקב קבע אין שום כבש שלבן צריך לקבל. ובהמשך כשהיה כבר ליעקב כבשים נקודים וטלואים וחומים ממה שנולד לו לעצמו, יעקב סידר אותם בעדר לבד והולך את העדר עם הנקודות לפני העדרים השחורים והלבנים כדי שהכבשים השחורים והלבנים יראו לפנייהם כל הזמן נקודות וטלאים וגם בזמן ששתו העמיד מקלות מפוצלים וכך כל פעם היה נולד עם נקודות וטלאים ויעקב קיבל את כל הכבשים שנולדו.

(הקטע הבא ע"פ לא, ז)

לבן הרשע כשראה שכל הכבשים שנולדים נולדים עם נקודות וטלאים ויעקב מקבל את כולם, הוא מיד הלך ליעקב ואמר לו בעצם אני רוצה להחליף את ההסכם. ומעכשיו כל הנקודים והטלואים יהיו לי ואלו שבלי נקודות לך. ולבן מחכה לזמן שנולדים הכבשים והעיזים ואז מה קורה? כולם יוצאים בלי נקודות ויעקב מקבל את כולם. ואז לבן שום בחליץ ושוב ושוב וכל פעם מה שלבן אומר שהוא יקבל לא נולדים כאלו אם לבן אומר שהוא יקבל אם יצא עם נקודות אז נולדים כולם בלא שום נקודה, ואם לבן אומר שהוא יקבל בלי נקודות אז נולדים כולם בלא שום נקודה. וכך במשך שש שנים יעקב רועה את הצאן וכל פעם לבן מחליף וכל פעם יוצא הפוך ממה שלבן רוצה.⁷³

משנה לשנה הולך יעקב וגדל, הולך ומתעשר ונוספים לו עוד ועוד עדרים של צאן ובקר והוא הולך ומעשיר בצאן ובקר, עבדים ושפחות וגמלים וחמורים⁷⁴

הבריחה מלבן (לא, א-כא)

יעקב אבינו ממשיך לעבוד באמונה ובמסירות לדאוג לצאנו של לבן שלא יקרה לו שום דבר רע ויחד עם זה הוולדות שנולדות כולן מגיעות ליעקב ע"פ מה שסיכם כל פעם מחדש עם לבן על הצורה שצריך לצאת. אך יעקב מתחיל לחוש שמהו לא כל כך טוב, הבנים של לבן נראים קצת כועסים ופעם אחת הוא גם שמע את בני לבן מדברים אחד עם השני ואורים זה לזה וגם ללבן אבא שלהם שיעקב מרויח סתם מהדברים של לבן ובאמת לא מגיע ליעקב כל הכבשים, ולא רק שהוא לוקח מלא כבשים לפי מה שעשה עם המקלות המפוצלים ובאמת הוא לא היה צריך לקבל אותם, אלא הוא לקח גם כבשים שממש היו שייכים ללבן ולקח אותם לעצמו⁷⁵. הם שקרנים! ולא רק שהם משקרים אלא הם גם אומרים לשון הרע⁷⁶, אסור לספר על מישהו אחר דברים לא נעימים, זה לא נעים לו בומיוחד שזה עוד שקר, אך הבנים של לבן לא אכפת להם. הם מדברים לה"ר.

⁷¹ ר"ה ?

⁷² רבנו בחיי ל, לו

⁷³ והחליף את משכורת עשרת מונים - פעמים... לשון ריבוי... פעמים רבות... ואדוני אבי ז"ל פירש עשרת דוקא אמר, עבד שש שנים בצאנו, שנה ראשונה ראה בלידה ראשונה כי הרבה חלק יעקב והחליף את משכורתו מכאן ואילך בכל שנה, ושני פעמים יולדות הצאן בכל שנה הרי בד' שנים ח' פעמים ובראשונה פעם אחת ובאחרונה פעם אחת הרי עשרה" רד"ק לא, ז

⁷⁴ "ויפרוץ האיש - פרץ את גבול ההצלחה המורגלת במלאכת מרעה הצאן" ספורנו ל, מג

"והיה העניין הזה ליעקב דבר חכמה וסוד הטבע מעורב בנס. כי היה עניין טבעי מצד פיצול המקלות, ומצד אחר היה נס גמור שלא היו נולדים כפי האמהות אם שחורים שחורים, אם לבנים לבנים. ואם תאמר (שזה טבעי) שציור המקלות לעיני המאן היה גובר על הטבע הפשוט (שנולדים באותו צבע), מכל מקום שיהיו כולם בגוון המקלות שהוא הציור ואין גם אחד שיהיה בגוון האמהות אי אפשר זה בלא נס. וכן אמר יעקב וא-להי אבי היה עמדי. בא ללמד כי לולא הנס והסיוע הא-לוקי לא היה העניין נגמר בפיצול המקלות בלבד" רבנו בחיי ל, לו

⁷⁵ מלבי"ם לא, א

⁷⁶ "וישמע את דברי בני לבן - שסיפרו עליו לשון הרע בקנתאם" ספורנו לא, א

יעקב אבינו חשב שאמנם הבנים של לבן מדברים דברים רעים, אבל בטח לבן לא יאמין להם. אבל פתאום יעקב שם לב שלבן מסתכל עליו בצורה לא יפה, הפנים שלו נראות כועסות⁷⁷, לבן הזה הרי כזה רשע, הוא הרי יודע כמה שיעקב עבד כל כך הרבה שנים בנאמנות ובמסירות ובסוף הוא חושב שיעקב גונב ממנו ומשקר לו??⁷⁸

- יעקב מתלבט מה לעשות ופתאום הוא שומע את דבר ה' "שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך" תחזור אל הארץ הקדושה ושם "אהיה עמך"⁷⁹ וה' מבטיח לו שגם בארץ הקדושה ה' יברך אותו פי כמה ממה שברך אותו בחו"ל⁸⁰.

יעקב אבינו ברגע ששמע את לציווי ה' שמח מאוד שסוף סוף יכול לחזור לארץ הקדושה הרי עד עכשיו המתין כי חשש מעשיו הרשע ועכשיו הוא יודע שהגיע הזמן לחזור.

אך דבר ראשון לפני שהוא מחליט ללכת הוא רוצה לדאוג שגם הנשים שלו ירצו וישמחו בזה ולכן הוא רוצה להסביר להן⁸¹. אך איפה יעקב ידבר עם נשותיו הוא הרי לא רוצה להפסיק באמצע העבודה ללכת הביתה לדבר עמם באמצע היום, הוא לא רוצה לעצור אפילו שניה מלהשגיח על הכבשים, אך הוא גם לא רוצה לחכות עד הלילה כשיחזור הביתה לדבר אז עם נשיו שהרי ה' ציוה אותו עכשיו והוא רוצה להזדרז ולקיים את דבר ה' ולכן הוא קורא לרחל וללאה "שיבואו אליו אל השדה במקום שהיה רועה שם את צאנו"⁸². רחל ולאה מזדרזות להגיע ויעקב מתחיל לספר להן שהוא שם לב בזמן האחרון שפני לבן נראות ככועסות עליו לא כמו שהיה פעם כנראה שהוא חושב שאני לקחתי משלו את כל העושר הזה ובאמת הכל מאת ה'⁸³ ואתן הרי יודעות שעבדתי את אביכן באמונה ובמסירות וכבכל כוחי ביום ובלילה ואיך יתכן ששיקרתי וגנבתי במשהו ויותר מכך אביכם הוא זה ששיקר כל הזמן וכל פעם שינה את הדבר שאני אמור לקבל פעם אמר נקודים ופעם לא נקודים. וכל פעם ה' סייע בידי ומה שלבן רצה שיצא יצא הפוך ואני קיבלתי מא ה' את כל המקנה שהיה לאביכם⁸⁴.

ויעקב גם ממשיך ומספר לנשיו שה' גם ציוה אותו שיקום ויצא מן הארץ וישוב אל ארץ מולדתו.⁸⁵

ויעקב ממשיך ומסביר לנשיו בלשון רכה ונעימה שצריך לעזוב את המקום ושואל מה דעתן בעניין זה, הרי זה לא קל לבת לעזוב את אבא שלה ואת כל המשפחה שלה במיוחד שהוא מתכנן ללכת לארץ כזו רחוקה. ורחל ולאה עונות מי ליעקב שבדאי שהם מיד מוכנות ללכת אתו לארץ ישראל שאין להן בכלל שום קשר עם האבא הזה כל מה שה' אמר לעשות הן ישמחו לעשות מיד והן מסכימות לצאת תכף ומיד מהארץ הזאת אף בלי לבקש רשות מאביהם הרשע⁸⁶. הנשים הצדיקות של יעקב סמכו על מה שיעקב אומר וחושב שצריך לעשות והן מוכנות מיד לעשות כל מה שיאמר. הם ידעו שהוא כזה צדיק שודאי שמה שהוא חושב שצריך לעשות כדאי באמת לעשות⁸⁷.

מיד יעקב הזדרז לברוח מלבן בלי שלבן ישים לב מכיון שיעקב חשש שאם הוא יאמר ללבן שהוא רוצה ללכת הוא לא יסכים או שינסה לגנוב ממנו חלק מהעדרים שלו⁸⁸. ויעקב אסף מיד את בניו ואת נשיו והרכיבם על הגמלים ולקח יחד עמו גם את כל המוני הכבשים והעיזים ומלא רכוש שקנה בכסף ממכירת עיזים וכבשים - כל מיני עבדים ושפחות גמלים וחמורים ועוד הרבה דברים והתחיל להתקדם בשיירה ענקית לכיוון ארץ ישראל לקיים את דבר ה', ולשוב ולהפדש עם יצחק אביו הצדיק שהוא כל כך מתגעגע אליו שכבר למעלה מ-20 שני עברו מאז שהוא נפרד מהם כשברח מעשיו. ולחזור אל הארץ הקדושה שכי"כ הצטער כל השנים שהוא לא יכול להיות בתוכה.⁸⁹

⁷⁷ "וירא יעקב את פני לבן - ראה שקיבל לשון הרע" ספורנו לא,ב

⁷⁸ "וירא את פני לבן - בעיניו הכיר כי איננו עמו בלבו כתמול שלשום, כי ראה פניו זועפים אליו. ובעודנו חושב במה שהיה שומע ורואה בא אליו דבר א-לוקים בחלום" רד"ק לא,ב

⁷⁹ "כל הימים שהיה יעקב בביתו של לבן לא דיבר עמו הקב"ה... אמר לו הקב"ה אתה מבקש שאהיה עמך הפרש עצמך מלבן הרשע" תנחומא ישן ויצא כא, תו"ש לא,ה

⁸⁰ "ואהיה עמך - נכסי חוצה לארץ אינן בכלל ברכה אלא משתשוב אל ארץ אבותיך אהיה עמך" ב"ר עד, תו"ש לא,ו

⁸¹ "סיפר להן כל העניין ההוא כדי לפייסן ולדבר על לבן שיצאו עמו מהארץ ההיא שהוא צריך להוציאן מדעתן וחפצן" עקדת יצחק רטז:

⁸² רד"ק לא,ד

⁸³ "והוא יתברך נתן לי כל מה שבידי ולא גזלתי מלבן מאומה" ספורנו לא,ה

⁸⁴ "וכן הראני הא-ל בחלום להודיעני כי מאותו נהיה הדבר ולא דרך מקרה, כי הא-ל משגיח ביראיו להצילם מיד אושקיהם ולהטיב להם" רד"ק לא,ט

⁸⁵ "יספר יעקב לנשיו כל מה שאמר לו מלאך הא-לוקים בחלום, כי הכל פיוס להם שתלכנה עמו, אבל מה שיספר לא חלום אחד הוא, כי מאמר שא נא עיניך וראה כל העתודיהם היה בהיותו עובד את לבן בצאנו בעם יחם הצאן באחת מהשינים הראשונות, ומאמר אנכי הא-ל בית אל היה אחר כן בעת הנסיעה..." רמב"ן לא,יג

⁸⁶ "וכל אשר אמר אלוקים - בלבד, עשה! נהג ולך! ואל תטול רשות!" ספורנו לא,טז

⁸⁷ "הכירו בו באותו צדיק ששכינה עמו, בכל מקום שהוא הוא" לקח טוב, תו"ש לא,ז

⁸⁸ "וכל זה עשה לא להעדר מוסר אלא כמוכרח וזה 'כי בורח הוא' מדאגה שייגזלוהו לבן בעזרת אנשי עירו" ספורנו לא,כ

⁸⁹ "אל יצחק אביו - נכסף לבית אביו. ארצה כנען - גם נכספה נפשו לארץ הקדושה... אלא שלא היה יכול לשוב עדיין (עד עכשיו)" העמק דבר לא,יח

יעקב אבינו יכל לברוח מבית לבן בגלל שלבן לא היה באותו זמן בבית הוא בדיוק הלך עם כל המשפחה לגוזז את הצאן במקום שהוא רחוק מביתם ולכן יעקב ניצל את הזמן הזה ויצא עם כל משפחתו ורכושו. הם כמובן נזהרו להשאיר ללבן את כל הדברים ששייכים לו, ולקחת רק דברים ששייכים להם. וכך הם יצאו בלי שום דבר של לבן אפילו לא חוט קטן או סיכה קטנה את הכל הם השאירו בבית של לבן ויצאו.

רחל הצדיקה כשהתכוננה לצאת מבית לבן חשבה על אבא שלה לבן המסכן שהם עכשיו יעזבו אותו והוא ימשיך לעבוד ע"ז להשתחוות לפסילים ולהתפלל להם, ועכשיו שהם עוזבים כבר בטוח הוא לא ילמד אף פעם שזה לא נכון כי לא יהיה מי שילמד אותו.

אתם יודעים שללבן הרשע היו תרפים - סוג של פסילים שהיה חושב שהם האלוקים. יכול להיות שפסילים כאלו מאבן ומחרס בראו את העולם? כמובן שלא. אך כך הוא חשב. רחל הצדיקה חשבה על רעיון שאולי ילמד את לבן שבאמת הפסילים האלו הם לא אלוהים היא חשבה שעכשיו שהם יוצאים מהבית ואף אחד לא נמצא שם היא תיקח אתה את התרפים ואז כשלבן יחזור ויגלה שגנבו את התרפים הוא יבין שבטוח שזה לא אלוהים אם הצליחו לגנוב אותם⁹⁰ וכך הוא ילמד שבאמת ה' ברא את העולם. וכמו שאברהם ניסה ללמד את תרח שהפסילים זה שקר ולכן שבר אותם כך גם רחל החליטה לגנוב את התרפים כדי להציל את אבא שלה מהשקר הזה של הפסילים⁹¹. והיא לקחה את התרפים בשקט בלי שאף אחד ידע ואפילו יעקב לא ידע שהיא לקחה.

יעקב מתקדם עם כל הצאן והרכוש הוא יוצא מארם נהריים עובר את נהר פרת⁹² - מעביר את כל המשפחה והדברים בזהירות וממשיך ומתקדם. ההתקדמות של יעקב הינה איטית בגלל כל הדברים שהוא לקח עמו אך הוא מתקדם לכוון ארץ ישראל. המקום שבו לבן היה עם הצאן שלו לגוזז אותו היה מרחק של שלשה ימים ממקומו של יעקב ולבינתיים יעקב המשיך ללכת ולהתרחק עוד מלבן. אנשים שהיו באיזור של יעקב וראו שיעקב כבר שלשה ימים לא חוזר והבינו שכנראה שיעקב בורח הלכו ללבן לספר לו שיעקב בורח כדי שיוכל לתפסו, לבן היה במקום רחוק ולכן עד שהם הגיעו אליו לקח עוד שלשה ימים שבהם יעקב המשיך להתרחק עוד. האנשים האלו הגיעו ללבן וסיפרו לו ולבן הרשע מיד לקח את החברים הרשעים שלו וכולם ביחד התחילו לדהור עם הסוסים ולרדוף כדי להשיג את יעקב. יעקב היה עם ילדים קטנים וכבשים וכו' ולכן ההתקדמות שלו היתה איטית ולבן הרשע רדף בזריזות ותוך יום אחד הוא הספיק להתקרב ולהגיע סמוך ליעקב⁹³. ולבן ביום השביעי בערב ראה כבר את יעקב מרחוק שהוא חונה עם כל הדברים למעלה בהר הגלעד ולכן לבן החליט לעצו ולחנות בתחתית ההר ומחר בבוקר כבר יתפוש את יעקב ואולי אפילו יהרוג אותו, כך חשב לבן⁹⁴.

לבן הולך לישון לנוח לקראת יום המחרת שמצפה לו מלחמה עם יעקב, הוא נשכב לישון ובחלום ה' מדבר אתו וה' אומר ללבן תזהר ותשמר אל תדבר עם יעקב שום דבר לא דבר טוב ולא דבר רע. יעקב אבינו צריך להגיע לארץ ישראל ולא להשאר יותר בארץ הטמאה ולכן תתן ליעקב להמשיך לדרכו ואל תפתה אותו בדברים טובים כדי שיחזור ולא באיומים והפחדות⁹⁵. אתם יודעים ילדים למה ה' אמר ללבן שלא ידבר עם יעקב שיחזור גם בשכנועים ובפיתויים טובים, כי מה שרשעים מציעים לעשות אפילו אם זה נראה דבר טוב, הרבהפעמים זה באמת דבר רע. כי גם דבר שנראה לאיש רשע כמו דבר טוב באמת זה רע מאוד והרשע בגלל שהוא לא מקיים מצוות ועושה מעשים רעים הוא טועה כ"כ ונראה לו שזה דבר טוב. ולכן תמיד צריך להתרחק מאנשים רשעים כדי שח"ו לא נטעה ונחשוב ללמוד מהם ואפילו דברים שנראים להם טובים ובאמת יכול להיות שזה באמת דברים רעים⁹⁶.

⁹⁰ "גנבה אותם כדי שיחזור בו ושיאמר אלוהים הגנוב אין בו ממש" ר"ח לא, יט

⁹¹ "והיא לא נתכוונה אלא לשם שמייים אמרה מה אני הולכת לי ונעזוב את הסבא הזה בקלקולו" ע"פ ב"ר עד. , תו"ש לא, מב

⁹² יוב"ע לא, כא

⁹³ "למדנו שכל מה שהלך יעקב בשבעה ימים הלך לבן ביום אחד" רש"י לא, כג
"לפי שטיפולו (של יעקב) מרובה והיה מתנהל לאט" רא"ש בתו"ש לא, ס"ק מט

⁹⁴ "ומניין שהיה בלבו להרגו שנאמר יש לאל ידי לעשות עמכם רע" תו"ש לא, ג

"והנה היו שניהם בהר אלה נוכח אלה" רד"ק לא, כה

"כי ביום השבעי בערב הגיע לבן אל תחת ההר וראה את יעקב חונה עליו מרחוק ולן בלילה ההוא למטה, ויבוא אליו החלום" רמב"ן לא, כג

⁹⁵ "השמר לך פן תדבר עמו לעשות לו טובה אם ישוב עמך מדרכו, או פן תפחידנו לעשות לו רעה אם לא יבא עמך. כי אני צויתיו לשוב לארצו" רמב"ן לא, כד

⁹⁶ "אמר ר' יוחנן משום רשב"י כל טבתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים שנאמר השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב ועד רע" יבמות קג. , תו"ש לא, נד

"מטוב עד רע - שתחשוב אתה שהוא טוב לו" אבע"ז לא, כד

ולבן הרשע תכנן בהתחלה באמת לבא ולהרוג את יעקב ולקחת את כל רכשו⁹⁷. ה' תמיד שומר על הצדיקים וכמו שאתם זוכרים שה' הבטיח ליעקב בחלום של הסולם לפני 20 שנה (!) שהוא ישמור עליו בדרך שילך לחרן וגם בחרן ובדרך חזור הוא ישמור עליו וכמובן מה שה' מבטיח ה' מקיים. ועכשיו בדרכו חזרה ה' שומר על יעקב ומזהיר את לבן בלילה מלפגוע ביעקב. בבוקר לבן מגיע אל מחנה יעקב ומתחיל לדבר עם יעקב, לבן כמובן כבר לא ידבר עם יעקב שיחזור לחרן שהרי הוא מפחד ממה שה' אמר לו בחלום, אך עדיין הוא מדבר בצורה שאיננה נעימה כמו רשעים וכועס על יעקב ואומר לו למה יצאת מחרן בלי להודיע לי וככה לקחת את הבנות שלי בלי להודיע לי וברחת, היית צריך לבקש רשות וללכת והייתי בשמחה משלח אותך ואפילו מלווה אותך בריקודים ועם כל מיני כלי נגינה וככה הייתי נפרד בשמחה ובנשיקות מבנותי ונכדי. לבן הרשע הזה כזה שקרן, הרי כולנו יודעים שיעקב הצדיק היה מעדיף להפרד ממנו יפה וללכת ולא לברח, ולמה הוא ברח כי לא היתה לו ברירה הרי לבן מיד היה צועק שאיננו מסכים שילכו ולא היה נותן להם ללכת בשום פנים ואופן.

אתם יודעים ילדים שכל פעם שיוצאים מהבית של סבא וסבתא למשל כשנגמרת שבת או אפילו כשיוצאים מהבית של אבא ואמא באמצע היום לא יוצאים סתם אלא נפרדים ואומרים לאמא להתראות אני הולך כמובן אחרי שאמא הרשתה. ויעקב אבינו הצדיק ודאי שהיה רוצה להפרד כך אך לא היתה לו ברירה.

ולבן הרשע ממשך לומר ליעקב שהוא היה יכול לעשות כל מיני דברים רעים ליעקב, אבל ה' הא-לוקים של יעקב הזהיר אותו בלילה שלא יעשה דברים רעים ולכן הוא לא יעשה שום דבר אך דבר אחד לבן רוצה לדעת יעקב למה לחת לי את התרפים - את הפסלים שאני מתפלל אליהם? לבן הרשע, אפילו שגנבו לו את האל-לוקים שלו הוא עדיין מאמין בהם וחושב שהם בראו את העולם⁹⁸

יעקב הצדיק עונה ללבן דבר ראשון מדוע לא ביקש רשות ללכת - משום שפחדתי שלא תסכים ואף תגזול את הבנות שלך ולא תתן לרחל וללאה ללכת, ועל הדבר השני שלבן שאל מדוע יעקב גנב את התרפים, יעקב הצדיק לא ידע שרחל גנבה אותם וחשב שלבן סתם מעליל עליו ומאשים אותו בדברים לא נכונים ולכן אמר לו: אתה יעול לחפש אני בטוח שלא תמצא, ואם תמצא אותם אצל מישהו אני אעניש אותו בעצמי על מה שלקח⁹⁹.

ולבן הרשע התחיל לחפש באוהלים של יעקב אבינו בכל הדברים שיש שמה בהתחלה הוא נכנס באהל יעקב - האהל המרכזי שהו היו אוכלים כולם ועושים את כל הדברים והוא החל לחפש ולחש ולא מצא שום דבר, אח"כ הוא המשיך לאהל של לאה - אהל מיוחד שבו היא היתה ישנה וגם שם חיפש וחיפש ולא מצא, ואח"כ המשיך לאהל רחל¹⁰⁰. רחל באותו יום לא כ"כ הרגישה טוב, היו לה כל מיני כאבים והיא לא הרגישה חזקה ובריאה ולכן רחל ישבה ונחה על גבי הגמל, לפני שהיא התיישבה לנוח על הגמל היא שמה מתחתיה, ע"ג הגמל, את התרפים בתוך "הכר או כסת שנותנים על הגמל לשבת עליו"¹⁰¹ והתיישבה מעליהם.

לבן נכנס לאהלה של רחל ורחל התנצלה בפניו שאיננה נעמדת לכבודו כמו שצריך לעמוד ולקום בזמן שאבא נכנס לבית, ורחל הסבירה שהיא לא מרגישה טוב ולאן הא נשארתי בישיבה. ולבן חיפש וחיפש בכל האהל של רחל ולא מצא בגלל שהתרפים היו מתחת רחל והיא לא זזה ממקומה בגלל שהיתה חולה. ולבן המשיך לחפש באהלים של בלהה וזילפה וגם שם הוא לא מצא שום דבר.

יעקב אבינו כזה צדיק הרי הוא היה גר בבית של לבן 20 שנה ובכל אופן לא קרה אפילו בטעות שהוא או אחד הילדים שלו לקחו איזה חפץ שלו שלהם. הרי לפעמים כשאנו הולכים אפילו רק לשבת אחת לסבא וסבתא לפעמים אנו לא שמים לב ונכנס לתיק שלנו איזה משהו של סבא וסבתא אולי ספר או בגד או משחק. ואז כמובן כשאנו שמים לב אנחנו מחזירים מיד לסבא וסבתא. אבל יעקב הצדיק וכל הבנים שלו כ"כ נזהרו שח"ו לא יקחו שום דבר שלא שייך להם ולכן אפילו שהיו כ"כ הרבה שנים אצל לבן לא נמצא אצלם שום דבר. לבן חיפש את התרפים אבל תוך כדי שהוא חיפש הוא לא מצא שום דבר אחר. ראובן ושמעון ולוי וכל האחים הצדיקים כשהם ארזו את החפצים לפני שיצאו מהבית של סבא הסתכלו טוב טוב

⁹⁷ "והיה בדעתו של לבן להרוג את יעקב אלא שנתפחד.. מפני שאמר לו הקב"ה השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע" אגדת בראשית נד, תו"ש לא, גה.
⁹⁸ "תבוא מארה (קללה) על לבן שאמר ליעקב למה גנבת את אלהי, לעצמה אינן היכולה להציל (מן הגניבה) לאחריהם היאך יכולה להציל?" תנחומא ישן ניצבים ח, תו"ש לא, ס"ק עב

⁹⁹ "לא יהיה - כלומר אני אעשה נקמה מגופו" רשב"ם לא, לב

¹⁰⁰ פירוש ענייני האהלים פה ע"פ רמב"ן לא, לג

¹⁰¹ רשב"ם לא, לד

לראות ששום דבר לא שייך לסבא. ואפילו אם היה להם איזה משחק שמאוד אהבו או אוכל טעים הם השאירו הכל בבית של לבן ולא לקחו אתם שום דבר אפילו לא מחט, שום דבר! כאלו צדיקים הם היו.¹⁰²

אתם יודעים ילדים שיעקב אבינו היה נזהר תמיד לדבר בנעימות, בקול נעים ובצורה יפה ועדינה שנעים לאזניים לשמוע. אבל לפעמים יש זמנים שצריך לדבר בצורה תקיפה וכאילו כועסים ולכן פה עכשיו כשיעקב ראה את לבן הרשע שיעקב כבר 20 שנה עוזר לו ועבד בשבילו עם הצאן והוא במקום להשיב לו טובה רודף אחריו ועד ל מאמין לו ומחפש בכל כליו. עכשיו יעקב הבין שאין ברירה וצריך לבר עם לבן בצורה של כעס שרק כך יש סיכוי שאולי הוא יפסיק להיות כזה רשע ואולי יהיה קצת פחות רשע ויפסיק לרדוף אחרי יעקב ויחזור בחזרה לארץ שלו ולא ינסה עוד לעצור את יעקב מלחזור לארץ. ויעקב החל לדבר עם לבן ולומר לו: איזה מין התנהגות זו איך שאתה מתנהג, אני הרי אף פעם לא גזלתי אותך "מה מצאת בי עול לשעבר שחשדתי עתה לגזלן?"¹⁰³ ורדפת אחרי ומששת וחיפשת בכל הכלים שלי. בבקשה, בא ותראה לי אם מצאת משהו אחד מהכלים שלך שלקחנו מהבית שלך?! ויעקב המשיך ואמר לו ולא רק שאני לא גנבתי אותך אלא להיפך כל העדרים שלך נתברכו בזכותי ובגלל השמירה המעולה ששמרתי עליהם¹⁰⁴.

בד"כ הרועים משגיחים על הכבשים והעיזים אך לא תמיד הם שומרים שמירה מעולה ולכן לפעמים מתים חלק מהצאן כשנופלים בברות בדרך או מכל מיני דברים¹⁰⁵, וגם הרבה פעמים הרועים מזרזים את העדר שיתחיל ללכת ומכים בכבשים במקל ולפעמים הכבשים מתות מזה, אך יעקב היה נזהר מאוד ברכוש לבן וכך כמעט ולא מתו מהצאן של לבן בזכות מסירות יעקב וברכת ה' שזכה בה. ויעקב מוכיח את לבן ואומר לו כבר 20 שנה שאני בביתך וכמעט ולא מתים מהעדר שלך¹⁰⁶ ונזהרתי כל כך בצאנך.

ויעקב ממשיך להוכיח את לבן ואומר לו שאיך הוא חושד בו פתאום, הרי בכל השנים שהוא היה אצלו יעקב היה נזהר שלא לאכול מהאיילים של לבן, למרות שהיה מותר לו שכך היה מנהג הרועים. אבל יעקב הצדיק אפילו במה שהיה מותר לו נזהר שלא לקחת מלבן ובטח שלא יגנוב ממנו.¹⁰⁷ וכל השנים שעבדתי בצאנך לא הבאתי שום בהמה שנטרפה באשמתי, אם קרה שבטעות טעות שלי בהמה נהייתה טריפה הייתי מיד מחזיר לך בהמה אחרת משלי, ואתה היית דורש ממנו גם טרפות שלא קרו באשמתי¹⁰⁸. והייתי תמיד דואג להחזיר מה שנגנב בין דברים שנגנבו מהעדר ביום ובין כאלו שנגנבו בלילה תמיד שילמתי לך ואף פעם לא טענתי שאינני חייב לשלם לך כל כך נהגתי עמך בנאמנות. ו"לפי שלא הייתי רוצה לנטוש הצאן על רועה אחר תחתי, הייתי סובל חמימות השמש ביום וקרח בלילה. ונדדה גם כן שנתי מעיני הן מפני הקור, הן מפני שהיה לבי טרוד אל הצאן שמא יבאו זאבים טרוף או גנבים לגנוב" וכל השנים האלו כל הזמן דאגתי לצאן בשמירה מעולה ולא הזנתחתי אותם אפילו לרגע ואפילו כשהיה חם מאוד לא נכנסתי לאיזה מערה להיות בצל אלא המשכתי לשמור על הכבשים והעיזים ואפילו שהזעתי והייתי צמא בקייץ ובחורף סבלתי מהקור בכל אופן תמיד תמיד נזהרתי להמשיך ולהשגיח ולעבוד את הצאן בנאמנות ובמסירות.

כבר עשרים שנה שאני עובד בביתך - שבע שנים ראשונות ושניות בשביל שתי בנותיך ועוד שש שנים נוספות עבדתי כשקבענו שאקבל את חלק ממה שיוולד מצאנך וגם אז אתה רימית אותי וכל הזמן החלפת את ההסכם ואמרת שאקבל לבנים ושחורים ושוב החלפת כל פעם מחדש לולי ה' האלוקים של אברהם ושל יצחק שעזר לי הייתי יוצא מהבית שלך בלי שום דבר¹⁰⁹ והי' שעזר לי כל הזמן עזר לי גם אתמול והגיע אליך בחלום ואמר לך להזהר מלדבר עמי דברים רעים.

¹⁰² "אמר ר' סימון בנוהג שבעולם חתן שהוא דר אצל חמיו אפשר לו שלא להנות ממנו אפילו כלי אחד אפילו סכין אחד? בכם הכא ימששת את כל מה צאת מכל כלי ביתך? אפילו מחט אפילו צינורא (=דבר קטן, לא מצאת) "ב"ר ע"ד, תו"ש לא, פה

¹⁰³ ספורנו לא, לו

¹⁰⁴ "הנה הפך זה מצאת בי, שלא בלבד (ש)עבדתיך באמונה כמשפט הצדיקים, אבל היטבתי לך יותר שהשתדלתי באופן שלא שכלו" ספורנו לא, לח

¹⁰⁵ "לא שכלו - מתוך חוסר מרעה ומתוך שמירה פחותה" רשב"ם לא, לח

¹⁰⁶ "שנשלחה ברכה לרגלי בצאנך" לק"ט, תו"ש לא, פז

"נוהג בעולם הרועה מכה הצאן ודופקם ומנהלם בדוחק וע"י כן משכלות, ואני לא הכיתים אלא נהלתים לאט" חזקוני לא, לח

¹⁰⁷ "מנהג הרועה כשהוא נוהג צאן למקום רחוק למצא מרעה דשא, ואינו מוצא לקנות לו מזון לפי שנתרחק מן הישוב, לוקח לו מאיילי הצאן שאינם ראויים לפריה ואכלן" חזקוני לא, לח

"אני לא אכלתי מצאנך אלא משלי אכלתי" ... "האכילים שהם גרועים לאכילה יותר מהכבשים ואעפ"כ לא אכלתי מהם" רד"ק לא, לח

¹⁰⁸ "טרפה שנטרפה בחטא שלי ושגגתי (לא הבאתי, אלא שילמתי משלי) אבל הבאתי בלבד טרפה שנטרפה באונס, אף על פי כן מידי תבקשנה - שלא כדיון" ספורנו לא, לט

¹⁰⁹ "כי עתה ריקם שלחתי - לקחת את עבודתי בחנם כרצונך" חזקוני לא, מב

"שאם הייתי נשאר עמך יותר היית משלח אותי ריקם מרוב תחבולותיך ומרמותיך בהחליפך משכורתי ותגזול את אשר ליי"

ויעקב הצדיק בכל הדברים האלו שאמר ללבן הרשע רצה להראות לו כמה שבאמת לבן הוא זה שאיננו בסדר וכמה שיעקב עבד בנאמנות ובמסירות, ולא רק שהוא לא שילם לו כפי שצריך אלא הוא עוד רודף אחריו?¹¹⁰ ואחרי שיעקב דיבר עם לבן בצורה כזאת קשה ולא נעימה צורה שיעקב בעצמו לא אהב לדבר בה אך לא היתה לו ברירה והבין שהוא לא כל כך בסדר והתחיל לדבר עם יעקב בצורה יותר נעימה ולא כמו שדיבר קודם בכעס ובתלונות. ולבן החל לומר ליעקב שהוא לא רוצה לרדוף אחריו ולהלחם איתו אלא הוא בא בכדי להפרד ולדאוג לשלום בנותיו, הרי אלו הן בנותיו וכל הילדים הם בניו-נכדיו, ולבן אפילו שהוא קצת דיבר בנעימות הוא עדיין רשע ואומר דברים שאינם אמת והמשיך ואמר ליעקב שהרי כל הצאן שיש פה הכל באמת שלו¹¹¹. ובאתי לפה כדי לראות מה אוכל לעשות שיהיה טוב לבנותי ולבנים שנולדו להם הרי כולם הם בני¹¹².

אתם יודעים ילדים שבד"כ אדם שהוא צדיק הוא משתדל מאוד לא לעשות משהו רע וגם אם בטעות הוא עשה מעשה רע ברגע שיבא מישהו יוכיח אותו ויסביר לו שזה היה מעשה לא טוב הוא מיד יקבל ויאמר אתה צודק סליחה טעיתי זה לא היה בסדר מה שעשיתי ומעכשיו אשתדל לעשות מעשים טובים. איש צדיק הוא מיד מודה על האמת - מה שעשה לא טוב, ומקבל על עצמו מעכשיו לעשות מעשים טובים. אבל לבן הרשע כזה רשע שאפילו כשיעקב הוכיח אותו על זה שהוא רדף אותו סתם למרות שיעקב עבד כ"כ בנאמנות כל השנים. למרות שלבן ידע שבאמת יעקב צודק הוא לא הודה ואמר אתה צודק עשיתי מעשה רע שרדפתי אחריו ועכשיו אני יותר לא ארדוף, אלא מה לבן אומר הוא לא מודה אלא הוא אומר בכלל לא תכננתי לרדוף אחריו רק רציתי להפרד מבנותי ולדאוג עליהם. הוא פחדן, הוא מפחד להודות שטעה ושעשה מעשה רע.

איש צדיק הוא גיבור ואם הוא טעה הוא לא מפחד והוא יודה ויאמר שוהא טעה ומעכשיו ישתדל לעשות מעשים טובים.¹¹³ ולבן ממשיך ומציע שמעכשיו הם יעשו ברית יעקב והוא, והברית הזאת תהיה להסכם קבוע ויציב ששניהם יחיו תמיד בשלום ולא יעשו מלחמה זה עם זה. ויעקב מיד לקח אבן גדולה והעמיד אותה בצורה שתהא עומדת ונכרת.¹¹⁴ ויעקב קורא לבניו בלשון נעימה ואוהבת: "אחי לקטו אבנים!"¹¹⁵ ומיד כל הבנים הצדיקים והאהובים מזדרזים גם הם להרים אבנים. ראובן ושמעון הגדולים מרימים אבנים גדולות והקטנים יותר אבנים פחות גדולות ואפילו יוסף הקטן שהוא רק בן שש גם הוא אוהב מאוד לעזור לאבא שלו ורץ כל הזמן ומביא אבן ועד אבן ועד אבן עד שנהיה גל- ערמה גדולה של אבנים. גל גדול שאפשר לראות אותו מכל הכיוונים שהוא יהיה לעד ולסימן שהם מעכשיו יהיו בשלום. וכדי להראות שכולם אוהבים את כולם ואינם נלחמים הם פתחו כולם ביחד בסעודה על גבי הגל¹¹⁶.

ויעקב קרא למקום הזה גלעד שגל האבנים הזה הוא יהיה לעד ולזכרון ביננו שלא נלחם ולבן קרא לו אותו שם אך בלשון הארמית שבה הוא היה רגיל לדבר - יגר שהדוּתא. ולבן אמר שמעכשיו הגל הזה יהיה לסימן וגם המקום הזה קוראים לו מצפה גלעד הוא יהיה לסימן בינינו שהי יצפה ויראה ויעניש את מי משנינו שיעבור על הברית - ההסכם שהסכמנו. ולבן ממשיך ואומר ליעקב שחלק מההסכם זה גם שיעקב יתנהג עם הבנות של לבן בצורה נעימה, כמובן שיעקב לא היה צריך שיזהירו אותו על כך שהרי הוא בודאי מתנהג עם הנשים שלו בצורה הכי נעימה שבעולם אך כך אמר לבן הרשע. וגם שיעקב ולבן, שניהם לא יעקבו את גל האבנים כדי להלחם אחד עם השני. שלבן הרי גר בארם ויעקב יגור בארץ ישראל וגם האבנים הזה הועמד בדיוק בגבול שבין הארץ של ארם לארץ כנען¹¹⁷. והגל הזה יזכיר להם שאם למשל לבן ישכח ויתחיל ללכת מארץ ארם לכיוון ארץ ישראל להלחם עם יעקב, פתאום באמצע הדרך הוא יראה את הגל של האבנים וזה יזכיר לו שהם עשו ברית ומיד הוא יחזור בחזרה ולא ילך להלחם וכך גם יעקב לא ילק להלחם עם לבן. ויעקב נשבע שגם הוא יהיה בשלום ושניהם כרתו ברית זה עם זה.

¹¹⁰ "ומכל זה הואכיח כי נזהר בצאנו יותר משארי שומר שר, מכש"כ שאין מקום לחשוד אותו על גניבה" העמ"ד לא,לט

¹¹¹ "שהכל שלי, ובמרמה בא לידך לא בדין" ספורנו לא,מג

¹¹² "היאך אוכל לעשות להם רעה" רשב"ם לא,מג

¹¹³ "הגוי מעליל על ישראל וחושדו ורודף אחריו לחפש, וכשהוא רואה שאינו מוצא מה שרוצה, מכחש ואומר לא לזה רדפתי" העמ"ד לא,מג

¹¹⁴ "הרימה להיות המצבה, שהציבה על קומתה ושמה במקום גבוה מההר להייתה נראית מרחוק" רד"ק לא,מה

"וירימה מצבה - להורות שיהיה הדבר יציב וקיים" ספורנו לא,מה

¹¹⁵ "ללמדך שבניו של אדם כאחיו" פרדר"א לו

"שהיה קורא אותן בלשון כבוד אחיו" ב"ר עד, יג ע"פ גירסת הרמב"ן לא,מו

¹¹⁶ "וזה האכילה היתה לקיום הברית שאכלו כולם ביחד" רד"ק לא,מו

¹¹⁷ "כי שם משלים הגבול בין ארם לכנען" שכ"ט תו"ש לא ס"ק קז

ומיד לאחר מכן יעקב שחט בהמות¹¹⁸ ויעקב קרא לכולם שיבאו לסעוד ולאכול ואח"כ כולם הלכו לישון. ובבוקר לבן השכים מוקדם ונפרד מכל צאצאיו ונשק לבנותיו ונכדיו ובירך אותם ואח"כ חזר בחזרה למקום שבו היה גר קודם בחרן. אתם יודעים ילדים שחז"ל לימדו אותנו שאחרי שלבן חזר לביתו פתאום כל העושר שהיה לו הלך ונעלם והוא לאט לאט הפסיד מנכסיו עד שהיה כמו אדם רגיל, בדיוק כמו שהיה לו קודם שיעקב אבינו הגיע לחרן. ולמה? בגלל שכל העושר שזכה לו הכל היה בזכות יעקב אבינו הצדיק שבזכות הצדיק שגר בביתו נתברך כל הבית וה' מברך אפילו את הרשעים שקרובים לצדיק ועכשיו כשיעקב עזב נפסקה הברכה ומבית לבן.¹¹⁹

ויעקב הצדיק המשיך בדרכו לכיוון א"י וכשהלך והתקרב לא"י ה' שלח מלאכים שילוו את יעקב, שתהיה לו שמירה שלא יפגע בדרך. ויעקב הולך ומתקרב לארץ ומרגיש את הקדושה של הארץ הקדושה שהוא הולך ומתקרב אליה והוא מתרגש וכל הבנים הצדיקים כמובן גם מתרגשים הרי הם אף פעם לא היו בארץ הקדושה, הארץ שה' הבטיח להם ולאבותיהם. ויעקב קרא למקום שהוא שבו ראה את המלאכים בשם מחניים של שם שני המחנות שהיו שם מחנה אחד של יעקב וכל משפחתו ומחנה שני של כל המלאכים שליוו אותו.¹²⁰ אתם יודעים ילדים שרק יעקב שהוא היה צדיק גדול מאוד זכה לראות ולהרגיש את המלאכים הללו ואפילו הבנים שלו אפילו שהיו צדיקים לא זכו לראותם אבל יעקב שהיה נביא קדוש וצדיק זכה לראותם כמו שנביא יכול לדעת כל מיני דברים שיהיו וגם שומע את הקול שה' מדבר בו עם הנביאים כך גם פה יעקב לבד זכה לראות את המלאכים¹²¹ והמחנה הזה שיעקב ראה שמלאכים מקיפים ושומרים את המחנה של יעקב זה היה לסימן ליעקב שה' שומר עליו ומלוה אותו וכמו שה' הבטיח ליעקב כשהוא יצא מארץ ישראל וישן בבית אל וחלם את החלום עם הסולם הו' אמר לו שהוא ישמור עליו בכל הדרך בהליכתו ובזמן שיהיה בחרן וגם בחזרתו עד שיגיע לא"י כך כמובן היה וה' שמר על יעקב עכשיו בדרכו חזרה.¹²²

---

118 "עשה סעודה ומשתה כדי שיאכלו ביחד בהפרדם זה מזה לזכרון הברית" רד"ק לא,ג

119 "וישב לבן למקומו - משמעות מקומו כאן למעמדו שהיה עד בא יעקב והכיך פירשו חז"ל ברבה ... ונמצא כל הברכה שהגיעה ללבן היה רק בשביל יעקב" העמ"ד לב,א

120 רמב"ן, רד"ק וחזקוני לב,ג

121 "והוא לבדו ראה מחנה האלוקים סביב מחנהו, על כן קרא שם המקום מחניים על שם שניים אחד שלו ואחד של מלאכים" אבע"ז לב,ב-ג

122 "אבל היתה המראה הזאת ליעקב כאשר בא בגדול אויביו להודיעו כי רבים אשר אתו מאשר אתם" רמב"ן לב,ב-ג